

TƯỜNG NIỆM “HÒA MI XỨ HUẾ”
Danh ca HẠ THANH
TRẦN THỊ LỤC HÀ (1937-2014)

Biên soạn: **Phan Anh Dũng** – Rockville, Maryland USA

Thực hiện: 1/2014 - Hiệu đính: 1/12/2026

'Họa mi xứ Huế' Hà Thanh qua đời ở tuổi 77

Đỗ Dzũng/Người Việt – January 02, 2014

BOSTON, Massachusetts (NV) – Ca sĩ Hà Thanh, từng được mệnh danh là “họa mi xứ Huế,” vừa qua đời ngày 1 Tháng Giêng tại Boston, Massachusetts, ca sĩ Hoàng Oanh, một trong những người bạn thân thiết và lâu năm của người quá cố, xác nhận với nhật báo Người Việt.

Ca sĩ Hà Thanh ở Washington, D.C., năm 1996. (Hình: Huy Phương/Người Việt)

“Tôi rất xúc động và hơi bàng hoàng, không tin là sự thật (ca sĩ Hà Thanh qua đời),” ca sĩ Hoàng Oanh nói. “Tôi phải hỏi người này người kia, lúc đó tôi mới biết chị đã ra đi.”

Ca sĩ Hoàng Oanh cho biết thêm: “Tôi với chị Hà Thanh là bạn nghệ sĩ thân tình, thường thăm hỏi lẫn nhau. Hôm Tết Tây, tôi gọi điện thoại sang Boston để hỏi thăm và chúc năm mới chị thì mới được gia đình cho hay chị mất vào lúc 7 giờ 27 phút tối.” Ca sĩ Hoàng Oanh cho biết có nhiều kỷ niệm với cố ca sĩ Hà Thanh, nhưng nhớ nhất là chuyến đi lưu diễn ở Pháp năm 1969.

“Hoàng Oanh nhớ lúc đó gọi là Đoàn Văn Nghệ, Bộ Thông Tin VNCH,” nữ ca sĩ Hoàng Oanh hồi tưởng. “Đoàn có hai nhóm, cải lương và tân nhạc. Bên cải lương thì diễn trong rạp, và do cố nhạc sĩ Hoàng Thi Thơ phụ trách. Nhóm chúng tôi là tân nhạc, gồm có nhạc sĩ Huỳnh Anh (guitar), nhạc sĩ Vĩnh Phan (đàn tranh), và nhạc sĩ Nguyễn Đình Nghĩa (sáo).

Ca sĩ thì có chị Hà Thanh, cá nhân tôi, và ban nhạc

AVT. Chúng tôi đi trình diễn ở tám tỉnh và thường hát cho kiều bào và sinh viên Việt Nam nghe.”

Theo Wikipedia.org, ca sĩ Hà Thanh tên thật là Trần Thị Lục Hà, Pháp Danh Tâm Từ, sinh ngày 25 Tháng Bảy, 1937 tại Liễu Cốc Hạ, huyện Hương Trà, Thừa Thiên Huế. Bà là con thứ tư trong một gia đình gia giáo có 10 anh chị em mà không một người nào đi theo con đường văn nghệ, ngoài một người anh tỏ ra khuyến khích bà khi nhận thấy cô em mình có biệt tài ca hát.

Hồi còn nhỏ, bà theo học trường nữ trung học Đồng Khánh và đã hát trong chương trình Tiếng Nói Học Sinh Quốc Học-Dồng Khánh trên đài phát thanh Huế.

Năm 16 tuổi, Lục Hà tham dự cuộc tuyển lựa ca sĩ do đài phát thanh Huế tổ chức, và đoạt giải nhất, qua sáu nhạc phẩm, trong đó có bài “Dòng Sông Xanh”. Nghệ danh Hà Thanh ra đời cũng từ đây, và bà tiếp tục vừa đi học vừa hát cho đài phát thanh.

Năm 1963, trong chuyến vào thăm Sài Gòn, ca sĩ Hà Thanh được các trung tâm đĩa nhạc Continental, Tân Thanh, Sóng Nhạc, Asia, Việt Nam mời thu thanh nhiều nhạc phẩm, và hai năm sau, chính thức gia nhập sinh hoạt ca nhạc ở Sài Thành, và trở thành một trong những giọng ca hàng đầu của thủ đô hồi đó.

Tiếng hát Hà Thanh thường xuyên được nghe trên các đài phát thanh Sài Gòn, Quân Đội, Tự Do, trong các chương trình đại nhạc hội... và rất nổi tiếng với những nhạc phẩm của nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông.

Về biệt danh “họa mi xứ Huế,” trong một bài viết đăng trên nhật báo Người Việt hồi Tháng Sáu năm ngoái, ca sĩ Quỳnh Giao viết như sau: “Hà Thanh có được Huế cưng quý như vậy trước hết là nhờ giọng ca thiên phú, trong trẻo cao vút. Đây là một trong vài giọng soprano hiếm có của Việt Nam. Hà Thanh hát dễ dàng như hơi thở. Khi lên cao, giọng lồng lộng, thoải mái cho chúng ta cảm tưởng chiếc điều phối trên nền trời xanh ngắt.”

“Vì sao lại so sánh với cánh diều? Chính vì chất giọng trong trẻo nhẹ nhàng làm mình liên tưởng đến trời xanh và nắng ấm,” theo ca sĩ Quỳnh Giao.

Ca sĩ này viết tiếp: “Vì trình độ thường ngoạn, nhiều người cứ khen làn hơi rất mạnh. Không thiếu gì ca sĩ thời nay hay khoe làn hơi ‘mạnh’ vì thấy hát trổ giọng lại càng được vỗ tay và huýt sáo vang lừng! Trong nghệ thuật thì khác, hát nhẹ và êm mà vẫn rõ lời mới là điều khó. Khi hát nhẹ, ca sĩ phải ‘kìm’ làn hơi để phả từ từ, nhẹ nhàng mà vẫn đều đặn. Khó nhất là lúc ngân cho câu nhạc nhỏ dần, đến khi chỉ bằng sợi tơ mong manh mà không đứt, không tắt.”

Theo ca sĩ Quỳnh Giao, nhờ hát như vậy mà ca sĩ Hà Thanh được các nhạc sĩ sáng tác trân quý và yêu cầu bà hát những tác phẩm tim óc của họ.

Ca sĩ Quỳnh Giao cho biết tiếp, chính nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông để mắt xanh đến Hà Thanh ngay lần đầu được nghe bà từ Huế vào Sài Gòn thăm người em gái, đến phòng thu của hãng đĩa hát thử. Quả là nhạc của ông đã được giọng hát Hà Thanh chấp cánh bay cao.

Trịnh Công Sơn khi còn ở Huế đã đưa những ca khúc chưa ráo mực đến nhờ Hà Thanh hát, theo ca sĩ Quỳnh Giao, và “họa mi xứ Huế” đã đưa “Nắng Thủy Tinh,” “Lời Mẹ Ru,” hay “Nhìn Những Mùa Thu Đi” vang vọng đất Thần Kinh (Huế).

Theo tác giả bài viết, Dương Thiệu Tước cũng thích và Hoàng Trọng cũng mến Hà Thanh, Tuấn Khanh thì “mê” giọng hát này nhất, nhưng thính giả ở Huế quá ít, phải đợi khi vào Sài Gòn thì Hà Thanh mới có đất dụng võ.

Đỗ Dzũng/Người Việt

Danh ca **HÃ THANH**
 Tên thật: **Trần Thị Lục Hà**

Con thứ của Ông Bà Trần kiêm Phổ

Sinh ngày 25 tháng 7, 1937 ở Huế

Mất ngày 1 tháng 1, 2014 –

lúc 7:30 tối, giờ Boston, Massachusetts – USA

Pháp danh: **Tâm Tú**

(do Đức Tăng Thống Thích Tịnh Khiết đặt)

Sau này Thầy Thích Nhất Hạnh gọi là Ka Lăng Tần Già *

Lễ Cầu Siêu và Tưởng Niệm: 12 tháng 1, 2014

Chùa Việt Nam (Vietnamese Pagoda)

68 Bradeen St

Roslinsdale, MA 02131 / ĐT: 617-325-9521

Nguyện cầu Tam Bảo gia hộ cho hương linh Bà Trần Thị Lục Hà,

pháp danh Tâm Tú, sớm được siêu sinh tịnh độ.

* Người tìm về đất Phật còn được kể lại rằng, **Ka Lăng Tần Già** là một loài chim thuộc giống chim sẻ Ấn Độ. Loài chim ấy ẩn cư trong suốt mùa Hè nóng như thiêu đốt của xứ Ấn và khi chim cất tiếng kêu là mở đầu cho Gió Mùa sắp tới từ tháng Tư đến tháng Mười. **Tiếng chim như là biểu tượng âm thanh vui sống vỡ bờ làm vạn vật hồi sinh.** Lời của Phật cũng như tiếng chim Ka Lăng Tần Già giúp con người hồi sinh và hạnh phúc từ sự ẩn nhẫn cam chịu khổ đau của dòng sống tạm bợ mà phải cật trối trong vòng duyên nghiệp trùng trùng. Dr. Satish Pande, nhà sinh vật học chuyên khảo về những loài chim đã sưu tầm và mô tả hình ảnh cùng tiếng hót thanh thoát của loài chim Ka Lăng Tần Già (Kalavinka Sparrow). Nhưng loài Hoa Đạo và Chim Đạo chỉ nở được và hót được khi trái tim là cánh cửa không cài, mở rộng đón một bầu trời xanh.

(Trích trong “Hoa đạo mùa Phật đản” của Trần Kiêm Đoàn)

Tiểu Sử Ca Sĩ Hà Thanh (1937-2014)

THÂN THẾ:

Tên thật: **Trần Thị Lục Hà**

Sinh ngày: 25-7-1937 tại làng An Đô, quận Hương Trà, tỉnh Thừa Thiên, Huế. An Đô là quê ngoại và gia đình có một trang trại lớn ở chân núi Trường Sơn. Hà Thanh đã “lọt lòng” khi thân mẫu đang thăm trang trại. Thân phụ là một giáo thụ tức Nho đã trích ra từ câu “Hạ thường Lục Hà tri – mùa Hạ ngắm hồ hoa súng” trong bài ngũ ngôn tứ tuyệt Tứ Thời của thi hào Thôi Hiệu để đặt tên.

Thiếu thời, trước khi lên Huế học, Hà Thanh đã sống trong trang trại của gia đình. Khung cảnh điền dã cạnh chân núi Trường Sơn đã un đúc phong cách sống hài hòa, giản dị và tinh thần nghệ sĩ của Hà Thanh.

Hà Thanh xuất thân từ một gia đình theo đạo Phật thuần thành, quy y với Hòa thượng Thích Tịnh Khiết với Pháp danh Tâm Tú và tham gia sinh hoạt Gia đình Phật Tử Hương Từ tại Huế.

Thân phụ: Trần Kiêm Phở

Thân mẫu: Nguyễn Thị Cảnh

Nguyên quán: Làng Liễu Cốc Hạ, quận Hương Trà, Tỉnh Thừa Thiên, Huế. Con thứ tư trong gia đình có 10 anh chị em.

Chồng: Bùi Thế Dung. Kết hôn năm 1970.

Con cháu: con gái Bùi Trần Kim Huyền và 2 cháu ngoại.

Mất ngày: 1-1-2014 tại Boston, tiểu bang Massachusetts, Hoa Kỳ. Phút cuối Hà Thanh ra đi trong tiếng hộ niệm của chư Ni và sự có mặt đông đủ của gia đình.

SỰ NGHIỆP:

– Từ thời còn đi học trường Đồng Khánh, Hà Thanh tham gia ban nhạc Gió Mới hát trong chương trình Tiếng nói học sinh Quốc Học – Đồng Khánh trên đài phát thanh Huế.

– Năm 1953, trong cuộc Tuyển lựa Ca sĩ của Đài phát thanh Huế, Hà Thanh chiếm giải nhất với sáu nhạc phẩm rất khó. Trong đó có bài Dòng Sông Xanh (Le Beau Danube). Uyển danh Hà Thanh qua ý niệm Dòng Sông Xanh bắt đầu từ đó. Tuy có giọng hát thiên phú được ái mộ nồng nhiệt, nhưng tài năng của Hà Thanh bị giới hạn trong mảnh đất Cố Đô Huế vì sự nghiêm khắc của thân phụ và lễ giáo truyền thống của gia đình.

– Năm 1963, Hà Thanh vào Sài Gòn và bắt đầu hát ở đài phát thanh Sài Gòn, Quân Đội, Tự Do và ban nhạc Tiếng Tơ Đồng, Tiếng Thời Gian. Cùng thời, được các hãng đĩa, băng nhạc mời cộng tác thu thanh như: Sóng Nhạc, Việt Nam, Tân Thanh, Tứ Hải, Continental và Sơn Ca; nhưng không bao giờ hát ở phòng trà.

– Trước năm 1975, Hà Thanh đã nhiều lần tham gia vào các đoàn văn nghệ Việt Nam diễn ở châu Âu và Lào.

- Năm 1984, Hà Thanh sang định cư tại Hoa Kỳ. Tại đây, Hà Thanh tham gia trình diễn trong một số các chương trình văn nghệ nhưng không thường xuyên; trọng tâm là những sinh hoạt văn nghệ đặt nặng tính chất văn hóa, ái hữu và từ thiện.
- Đặc biệt là trong vòng thập niên cuối đời, Hà Thanh đã dồn hết tâm lực và tài hoa vào các chương trình và băng đĩa Phật đạo ca.
- Hà Thanh có thiên khiếu đặc biệt về âm nhạc: Đã phổ nhạc bài Sám Hối (lời Thích Nhất Hạnh), Dâng Mẹ (lời Thích Nữ Như Minh), Bên Rừng Nở Rộ Hoa Mai (lời Thích Nhất Hạnh), Kinh Chiều (ý nhạc Thích Trường Khánh).

Hà Thanh ra đi, để lại một dấu ấn nghệ thuật rất độc đáo trong lĩnh vực tân nhạc Việt Nam. Ngoài sự phong phú của băng đĩa, sản phẩm âm nhạc thu thanh tiếng hát tuyệt vời, Hà Thanh còn để lại hình ảnh hiếu thuận và tiết nghĩa của người nghệ sĩ trong quan hệ gia đình, xã hội, văn nghệ và Phật giáo Việt Nam.

(Trích trong bài viết “Đôi dòng cảm niệm tiễn biệt chị Hà Thanh” của Trần Kiêm Đoàn)

Hà Thanh lúc còn sống với cha mẹ ở Huế

BUDDHIST ASSOCIATION OF MASSACHUSETTS

Chùa Việt Nam

68 BRADEEN STREET * ROSLINDALE, MA 02131
www.chuaviethamboston.com 617-390-5624

THƯ MỜI

Trân trọng kính mời Quý Phật tử, Quý Đồng hương, Anh Chị Em nghệ sĩ đến tham dự buổi lễ tưởng niệm:

Đạo hữu Trần Thị Lục Hà

(Ca sĩ Hà Thanh)

Pháp danh Tâm Tú

vừa mệnh chung ngày 1 tháng 1 năm 2014 tại Boston

được Chùa Việt Nam tổ chức lúc 11 giờ 00 ngày Chủ Nhật 12 tháng 1 năm 2014

dưới sự chứng minh của

Hòa Thượng Thích Nguyên Hạnh

Viện Chủ Trung Tâm Phật Giáo-Chùa Việt Nam Houston, Texas

Cùng chư Tôn Đức Tăng Ni.

CHƯƠNG TRÌNH

- 10 giờ 45': Đại chúng vân tập
- 11 giờ: Cung thỉnh Chư Tôn Đức quang lâm đạo tràng
  - Đọc tiểu sử
  - Niêm hương bạch Phật và nghi lễ cầu nguyện
  - *Bài hát Chân Nguyên*
  - Đại diện chùa Việt Nam phát biểu
  - Đại diện thân hữu trong giới nghệ sĩ
  - Đại diện gia đình phát biểu
  - Đạo từ của Hòa Thượng Chứng Minh
  - *Bài hát Tiếng xưa*
  - Lời cảm tạ của Ban tổ chức
- 01 giờ: Lễ thọ tang và cúng sơ thất Hương Linh
- 01 giờ 30': Đại chúng thọ trai

Ban tổ chức:

Nguyên Tĩnh, Tâm Quang, Như Hương

Đại diện gia đình: Ái nữ Bùi Trần Kim Huyền

Mọi chi tiết xin liên lạc với Đại đức Thích Chánh Trí

Phone: 857-264-9010

Email: hacquyen82@yahoo.com

Vài kỷ niệm với ca sĩ Hà Thanh

Sư Cô Chân Không (ghi nhanh) / January 05, 2014 – Nguồn: Người Việt online

Theo Wikipedia thì ca sĩ Hà Thanh tên thật là Trần Thị Lục Hà, sinh ở Liễu Cốc Hạ, huyện Hương Trà, Thừa Thiên Huế. Cô là con thứ tư trong một gia đình gia giáo có 10 anh chị em mà không một người nào đi theo con đường văn nghệ, ngoài một người anh tỏ ra khuyến khích cô khi nhận thấy em mình có biệt tài ca hát. Là một người theo đạo Phật, ngày nhỏ Lục Hà theo học trường nữ trung học Đồng Khánh và đã hát trong chương trình Tiếng Nói Học Sinh Quốc Học – Đồng Khánh trên đài phát thanh Huế.

Năm 1955, trong cuộc tuyển lựa ca sĩ do đài phát thanh Huế tổ chức, Lục Hà khi đó mới 16 tuổi tham dự. Lục Hà đạt giải nhất với sáu nhạc phẩm rất khó, trong đó có bài Dòng Sông Xanh, và tên bài hát đó đã trở thành nghệ danh của cô: Hà Thanh. Hà Thanh tiếp tục học và có đi hát cho đài phát thanh Huế.

Năm 1963, trong chuyến vào thăm Sài Gòn, Hà Thanh đã được các trung tâm đĩa nhạc Continental, Tân Thanh, Sóng Nhạc, Asia, Việt Nam mời thu thanh nhiều nhạc phẩm. Năm 1965, Hà Thanh chính thức gia nhập sinh hoạt ca nhạc ở Sài Gòn. Cô trở thành một trong những giọng ca hàng đầu của Sài Gòn khi đó. Vào giữa thập niên 1960, tiếng hát Hà Thanh thường xuyên hiện diện trên các đài phát thanh Sài Gòn, Quân Đội, Tự Do, trong các chương trình đại nhạc hội... Cô rất nổi tiếng với những nhạc phẩm của nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông như Hàng Hàng Lốp Lốp, Chiều Mưa Biên Giới...

(Lời người viết: Năm 1965, ca sĩ Hà Thanh đã đến hát cho sinh viên trường Thanh Niên Phụng Sự Xã Hội của trường Đại Học Vạn Hạnh nghe.)

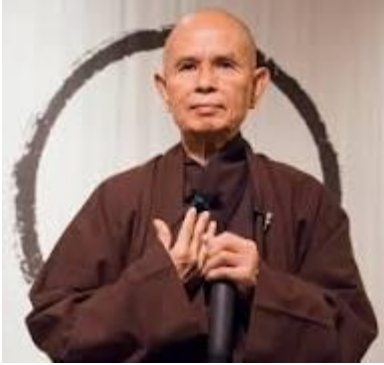
Trong giới văn nghệ Sài Gòn trước 1975, có nhiều người yêu thích Hà Thanh. Nhà thơ Bùi Giáng từng làm nhiều thơ và viết sách ca ngợi nhan sắc của cô. Nhà văn Mai Thảo là một người rất si mê Hà Thanh, ông đã từng từ Sài Gòn ra Huế để xin cưới Hà Thanh, Tiến Sĩ Lê Văn Hảo cũng là người rất hâm mộ Hà Thanh. Năm 1970, Hà Thanh kết hôn với Trung Tá Bùi Thế Dung của Binh chủng Thiết Giáp. Năm 1972, hai người có một con gái là Kim Huyền.

Sau năm 1975, Bùi Thế Dung phải đi cải tạo. Năm 1984 Hà Thanh cùng con gái được gia đình bảo lãnh sang định cư tại miền Đông Hoa Kỳ.

Tại hải ngoại, năm 1988 Hà Thanh đã ghi tên theo Thiền Sư Thích Nhất Hạnh đi hành hương 3 tuần lễ ở Ấn Độ. Khi đoàn lên núi Linh Thứu, Hà Thanh xin được quy y lại với thiền sư và được cho pháp danh mới là Tâm Ca Lăng Tần Già, mặc dù cô đã được quy y Phật hồi bé ở Huế.

Kính A Di Đà kể rằng ở cõi Tịnh Độ mỗi lần chim Ca Lăng Tần Già hót lên thì người nghe khởi chánh niệm, tiếp xúc ngay với Bụt, Pháp và Tăng của tự thân, và ý thức rằng mình đang ở cõi Tịnh Độ. Ca Lăng Tần Già Hà Thanh cũng vậy, cô đã làm đúng như lời thầy mong ước, cô chỉ trình diễn trong những đại hội Phật Giáo, những đại nhạc hội lạc quyền giúp thuyền nhân ở các trại tị nạn, giúp cứu trợ nạn nhân lũ lụt ở quê nhà, hay góp phần xây ngôi thiền đường này, hoặc ngôi bảo tự kia... Tiếng hát cô bây giờ là hát vì mọi người, đem niềm vui cho người giúp người

Thiền Sư Nhất Hạnh

bớt khổ, cô không còn hát cho riêng mình. Điều quan trọng là cô chỉ hát những bài nhạc đạo giúp người ta tu tập, đúng như điều thầy của cô, Thiền Sư Nhất Hạnh khi đặt tên cho cô và mong ước mỗi lần cô cất tiếng hát là thánh giả lại được tiếp xúc với Bụt, Pháp, Tăng của tự thân và phát khởi chánh niệm.

Năm 1990 Hà Thanh có đến thiền đường Hoa Quỳnh của Làng Mai tại Paris, tập hát với nhạc sĩ Chí Tâm và sư cô Chân Không một số bài nhạc Phật Giáo mà thầy mới sáng tác. Hôm sau, tại nhà hát lớn Palais de la Mutualité trước 2,200 người Việt Nam cô đã trình diễn bài Ý Thức Em Mặt Trời Tỏ Rạng của Thiền Sư Nhất Hạnh và bài Hải Triều Âm của nhạc sĩ Bửu Bác sáng tác.

Giọng hát của Hà Thanh rất trong, rất thanh và khi cất lên cao vút thì lại thật ấm và ngọt ngào, tỏa lan... ngân xa như những tiếng chuông hay nhất xứ Huế.

Suốt trong những năm 1990 đến 2000 khi Việt Nam còn cấm đoán nhạc vàng, Phật tử hay chuyển nhau những băng cassette pháp thoại của thầy và rất ngạc nhiên thích thú được nghe Hà Thanh hát những bài như Quay Về Nương Tựa, Tiếng Chuông Chùa Cổ, Ba Sự Quay Về, Đây Là Tịnh Độ, Ý Thức Em Mặt Trời Tỏ Rạng, Cần Trọng, Trầm Hương Đốt, trước và sau các bài giảng.

Năm 1997 Tâm Ca Lăng Tần Già Trần Thị Lục Hà – Hà Thanh tiếp thọ 14 giới Tiếp Hiện với pháp hiệu là Chân Hỷ Ca.

Trong một buổi pháp thoại cho đồng bào ở Hoa Kỳ, Thiền Sư Nhất Hạnh có đọc cho thánh chúng nghe bài thơ của thầy Bên Mé Rừng Đã Nở Rộ Hoa Mai. Khi nghe lần đầu câu “*Thầy đi tìm con, từ lúc non sông còn tăm tối...*” cô đã khóc và đã quyết tâm phổ nhạc bài này với những nốt nhạc rất dân tộc, rất Việt Nam và đã nhiều lần đến hát cho tăng thân Làng Mai nghe, và đã hát cho tăng thân nghe bài Bên Mé Rừng Đã Nở Rộ Hoa Mai, do chính cô phổ nhạc thật tuyệt vời, nhiều thiền sinh có mặt ở khóa tu hôm đó đã khóc vì cảm động và hạnh phúc.

Năm 2011, Hà Thanh báo tin cô bị bệnh dư hồng huyết cầu, nhờ trị bệnh này đã bảy tám năm nên bác sĩ đã giúp cô làm chủ được tình hình sức khỏe. Như mọi khi, cô rất vui mừng mỗi khi

nghe thầy ghé qua miền Đông Hoa Kỳ và vẫn tiếp tục sẵn sàng ngồi xe đi hơn 5 giờ đến thăm thầy ở Tu Viện Bích Nham của Làng Mai ở tiểu bang New York. Cô đã mang tặng thầy cái CD chót mà Hà Thanh mới đặt nhạc mới bài Sám Hối (thi kệ của Thầy Nhất Hạnh) mà cô mới viết nhạc lại (không phải nhạc của Anh Việt) trong đó Hà Thanh lại thêm đoạn Thất Phật Diệt Tội Chơn Ngôn, rất “ăn khách” nhất là khi Hà Thanh cất giọng lên như những tiếng chuông khánh thanh tao nhất của nhà chùa!

Mới cách đây hơn hai tháng, ngày 14 và 15 Tháng Chín, 2013, Hà Thanh có đến tận Boston Park Plaza Hotel, chỗ mà thiền sư đang hướng dẫn một khóa tu hai ngày cho 1,120 bác sĩ y khoa và tâm lý trị liệu do Đại Học Harvard tổ chức để hát cho thầy nghe bài Bên Mé Rừng Đã Nở Rộ Hoa Mai một lần nữa. Các sư em tôi không ngờ đó là lần chót Hà Thanh hát cho thầy và tặng thân nghe. Nhưng tôi thì vẫn đang còn nghe văng vẳng ngay lúc này đây, cái giọng ngọt ngào ấy, trong như những giọt sương mai long lanh, đậm ấm mà từ bi như tiếng chuông ngân xa, ngân xa... thật xa biến cõi buồn phiền thành tịnh độ.

Lá la là la lá... lá la là la lá... Lá la là la lá... lá la là la lá... la la... là la...

“Qua ngõ vắng, lá rụng đầy, tôi theo con đường nhỏ, đất hồng như môi son bé thơ... Bỗng nhiên tôi cần trọng, từng bước chân đi...” Tiếng hát ấy của Hà Thanh như những giọt lưu ly đang tung tăng reo vui, reo vui trong cõi tịnh độ bây giờ và ở đây với chúng ta ngay giây phút này.

Sư Cô Chân Không

Hà Thanh trình bày:

♪ **Lý Ngồi Thiền** (dân ca Quan Họ, lời: Làng Mai)

♪ **Cần Trọng** (thơ: Nhất Hạnh)

♪ **Ý Thức Em Mắt Trời Tô Ràng** (sáng tác: Nhất Hạnh)

♪ **Bên Mé Rừng Đã Nở Rộ Hoa Mai** (thơ: Nhất Hạnh; nhạc: Hà Thanh)

Nhân được tin buồn:

Bà Trần Thị Lục Hà
tức
Ca sĩ Hà Thanh
Pháp danh Tâm Từ

Đã mệnh chung ngày 01-01-2014
 tại Boston (Hoa Kỳ), nhằm ngày 01 tháng 12 ÂL năm Quý Tỵ.

Hưởng thọ 77 tuổi

Xin thành kính chia buồn cùng gia đình
 ca sĩ Hà Thanh.
 Nguyên cầu hương hồn người quá vãng sớm
 về nơi cõi Niết Bàn.

Nguyễn Văn Đông - Nguyễn Toàn - Việt Hải - Bà Minh Kỳ
Bà Văn Phụng - Bà Nguyễn Hiền - Bà Hoàng Lang - Bà
Lê Trọng Nguyễn - Bà Lê Mộng Bào - Bà Nghiêm Phú
Phi Lê Mộng Nguyên - Trần Quang Hải - Bạch Yến - Bích
Xuân - Dương Quang Định - Châu Hà - Linh Sơn - Trúc
Mai - Mai Hương - Hoàng Oanh - Mai Châu - Thanh Thúy
Thanh Châu - Thanh Lan - Minh Hiếu - Lệ Thanh - Lệ
Thu Kim Loan - Phương Hoài Tâm - Phương Hồng Hạnh
Phương Hồng Quế - Thu Thủy - Anh Ngọc - Thanh Thoại
Trung Chính - Đặng Thế Luân - Hương Thủy - Xuân
Tiên - Ngọc Chánh - Đỗ Kim Bảng - Đan Thọ - Đặng
Văn Hiền - Nguyễn Quý Lãm - Tuấn Khanh - Lam
Phương - Phạm Mạnh Cường - Trường Sa - Nguyễn
Thái Dũng - Huyền Châu - Mạc Văn Trọng - Lê Duy
Xuân Thảo - Phan Anh Dũng - Tâm Hào - Lê Văn Phúc
Nguyễn Tấn Phát - Hoàng Anh Lương - Võ Ngọc Trước
Quang Dương - Hồ Vũ - Diệu Hiền - Minh Thảo - Quốc
Dũng - Bảo Yến - Anh Tú - Mỹ Lệ - Thụy Vân - Đông
Quân - Trung Hậu - Hương Giang - Quốc Đại - Vũ Đức
Nghiêm - Quốc Toàn - Xuân Diễm - Nguyễn Đức - Linh
Phương - Song Ngọc - Bảo Tổ - Hoài Thu - Giao Tiên
Nguyễn Thành Tín - Như Hoa - Trang Mỹ Dung - Giáng
Thu - Mạnh Quỳnh - Lê Minh Đức - Anh Hoài - Anh Bằng
Lê Dinh

*Đồng thành kính
phân ưu*

(Phân Ưu từ website của Nhạc sĩ Lê Dinh)

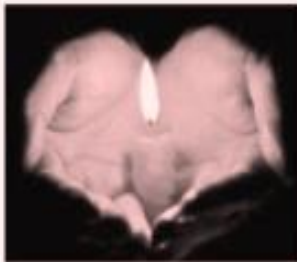

TIẾC THƯƠNG

Chị
HÀ THANH
TRẦN THỊ LỤC HÀ
Pháp Danh Tâm Tử

vừa an nhiên già từ tục lụy
(25-7-1937 – 1-1-2014)

để lại cho đời
giọng hát thiên thần trân quý của riêng HUẾ
và chung quê hương VIỆT NAM thân thương

Trân trọng chung lòng tiếc thương
chia sẻ
cùng gia đình Cháu Bùi Kim Huyền
và gia đình quý anh chị trong Đại gia đình Trần Kiêm

Xin cùng hiệp tâm cầu nguyện
hương linh Chị HÀ THANH
an nghỉ cõi Tịnh Độ

Các em

Trần thị Xuân Yến (quá cố) và gia đình
Trần Kiêm Nguyên (quá cố) và gia đình

Gia đình Trần Kiêm Hàm

Gia đình Trần thị Bạch Trĩ

Gia đình Trần thị Lai Hồng

Trần Kiêm Khiết (quá cố) và gia đình

Gia đình Trần Kiêm Lưu

Gia đình Trần thị Xuân Lan

Gia đình Trần Kiêm Chiếu

Gia đình Trần thị Ka Lăng

Gia đình Trần Kiêm Nguyên

Gia đình Trần Kiêm Thực

Gia đình Trần thị Hoài Trân

Gia đình Trần thị Bội Hoàn

và

Gia đình cháu Trần Kiêm Tuấn

PHÂN ƯU

Rất xúc động được tin bạn

Trần thị Lục Hà

Pháp Danh: Tâm Tú

tức: Ca sĩ Hà Thanh

Đã từ trần vào ngày thứ tư, 1 tháng 1 năm 2014
tại Massachusetts, Hoa Kỳ.

Hà Thanh ra đi là một sự mất mát lớn cho các bạn đồng nghiệp
miền Sông Hương Núi Ngự

Một số anh chị em nghệ sĩ đã cộng tác với Đài Phát Thanh HUẾ,
xin chia buồn cùng tang quyến và xin dâng lời cầu nguyện cho Bạn

Tâm Tú Trần Thị Lục Hà

sớm tiêu điều về Miền Cực Lạc

Thiện Nhân, Đặng Hậu, Đặng Nho, Ngọc Hoa và Bạch Yến Thương Hà

THƯƠNG TIẾC HÀ THANH

(1937-2014)

Xúc động được tin

Ca Sĩ Hà THANH

Nhũ Danh: Trần Thị Lục Hà.

Pháp Danh: Tâm Tú

Đã từ trần ngày vào ngày Thứ Tư 1 tháng 1 năm 2014 tại Brookline, Massachusetts, USA.

Sự ra đi của Hà Thanh là một sự mất mát lớn cho bạn bè, đồng nghiệp, và những người đã yêu mến giọng hát của Hà Thanh qua hơn nửa thế kỷ nay.

Chúng tôi, một số bằng hữu và anh em văn nghệ sĩ đã cộng tác với Đài Phát Thanh Quốc Gia Saigon và Đài Phát Thanh Quân Đội VNCH hiện đang lưu vong trên xứ người, xin chia buồn với tang quyến, và xin góp lời cầu nguyện cho bạn

Tâm Tú TRẦN THỊ LỤC HÀ

sớm tiêu điều về Miền Cực Lạc

THÁI THANH - CHÂU HÀ - KIM TƯỚC - MAI HƯƠNG - THANH THÙY
QUỲNH GIAO - HOÀNG OANH - XUÂN THU - PHƯƠNG NGÀ - THANH MAI
BẠCH TUYẾT - BẠCH LA - MỘC LAN - MAI HÂN - TÂM ĐAN - PHƯƠNG MAI
ANH NGỌC - THANH THOẠI - HỒNG PHÚC - PHẠM VĂN PHÚC - NGÔ CẨM ĐẠI
NGUYỄN QUÝ LÂM - ĐZÔNG CHÂU - XUÂN TIÊN - ĐAN THỌ - LÊ DINH - TUẤN KHANH -
NGUYỄN ĐÌNH TOÀN - PHẠM HẬU - VĂN QUANG - ANH BẰNG - ĐÀO DUY - DZƯƠNG NGỌC HOÀN
DƯƠNG PHỤC - LÂM TƯỜNG DŨ - MINH NHẬT - ĐỖ KIM BẰNG - HUY PHƯƠNG

CẢM TẠ

Chúng tôi xin chân thành cảm tạ:

Thượng Tọa Thích Nguyên Hạnh đã chủ toạ buổi lễ Cầu Siêu.

Ban trị sự chùa Việt Nam và thầy Thích Chánh Trí tổ chức và điều hành.

Các vị Thiền Sư Tây Tạng ở Ấn Độ đã làm lễ Cầu Siêu và Hồi Hưởng

Chư Tôn Hoà thượng, Đại Đức, Tăng Ni, quý ban hộ niệm, quý chùa khắp nơi

đã dùng năng lực tâm từ cùng trí giới cầu nguyện.

Các hội đoàn, bạn hữu và những người quý mến đã tổ chức lễ Cầu Siêu, đích thân đến tụng niệm,
gửi lời thăm hỏi, phân ưu, phúng điếu, viết bài tưởng niệm . . .

Cho mẹ, bà ngoại, em, chị, cô, dì của chúng tôi là:

Bà Trần Thị Lục Hà, Pháp Danh Tâm Tú tức là Ca sĩ Hà Thanh

(25/7/1937 – 1/1/2014)

Trong lúc tang gia bối rối, nếu có gì sơ xuất, xin niệm tình tha thứ.

Con: Bùi Trần Kim Huyền và chồng Euger Lin

Cháu ngoại Maile Emme Lin và Andon Lin

Và đại gia đình Trầnkiêm

THOÁNG HƯƠNG TRÂM

Tiến chị Lục Hà

Chị ơi chị lựa ngày thứ nhất
Của một năm đề chị lại bắt đầu
Một đời khác không vãn vương còn mất
Tròn năm dài mùa chẳng đuổi theo nhau

Chị bắt đầu bằng tiếng kinh hướng dẫn
Bằng đôi chân êm nhẹ bước thông dong
Ơ nơi đó đâu cần đèn nên thấp
Cả không gian đầy tiếng nhạc thanh trong

Ơ nơi ấy có hoa thơm cảnh quý
Có con đường êm hơn lụa hà đông
Một ngày mới bắt đầu bằng giọng hát
Một loài chim với tên gọi Ka Lăng

Như rủ buồng một chiếc áo đã mòn
Chị khoác lên một tâm hồn tinh khiết
Và giọng cười vui như suối trên non

Chị đi thật khi một năm vừa chớm
Lời chúc nhau còn chưa tắt thanh âm
Em gói hết những lời người câu nguyện
Gởi theo đây như một thoáng hương trầm

Đặng Lệ Khánh

” Trong bối cảnh văn hóa Việt Nam truyền thống thì “sinh thuận tử an” là dấu hiệu phước báu của một cuộc đời nhân hậu và mang lợi lạc đến cho nhiều người. Người nghệ sĩ chân chính, như một “con chim đến từ núi lạ” mang niềm vui tươi mát cho đời, xứng đáng hưởng được chút phước báu như thế trong ngày nhắm mắt xuôi tay.

Đặc biệt là với tinh thần Phật giáo, mọi sinh thể đều phải sống trong duyên nghiệp trùng trùng. Chấm dứt là khởi duyên cho một sự bắt đầu và ngược lại. Nên vòng tử sinh cũng đơn thuần như thay áo. Nợ thì có thể giúp nhau để trả. Nhưng đã mang lấy Nghiệp vào thân thì riêng ai nấy tính. Ở một mức độ cạn của tục đế thì ngay ở trần gian này cũng có thể thấy được nghiệp dữ hay lành. Hình ảnh chị Hà Thanh trong buổi chiều tử sinh, ngày đầu năm 2014, thanh thân ra đi trong tiếng kinh cầu vãng sanh của các bậc tu hành là một biểu tượng siêu thoát của Nghiệp quả đã giải, Duyên lành đang đến.

Chị Hà Thanh ra đi trong sự tiếc thương của mọi người. Trong suốt sáu mươi năm, từ khi mang tiếng hát trong ngần tuổi xanh Đồng Khánh – Quốc Học, đến tiếng hát tình ca long lanh, dạt dào suối nguồn cảm xúc tuổi vào đời và Phật đạo ca thanh thoát, trầm lắng khi hướng đến những phương trời cao rộng nếp tâm linh... Hà Thanh không chỉ là một ca sĩ “ca hát cho đời mua vui” mà chị là hiện thân của nghệ thuật. Nghệ thuật mang cái hay, cái đẹp, cái sáng rất tươi tắn, rỗng lặng và hồn nhiên khiến cho đời đẹp hơn mà không làm đau một ngọn lá trên cành. Có nhiều ví von – mà hình ảnh so sánh nào cũng đáng quý, đáng yêu – về tiếng hát của Hà Thanh như tiếng vọng của dòng sông xanh, tiếng hót của loài chim sơn ca, tiếng luyến láy ngọt ngào của cảm xúc thanh tân... Cho đến, có các bậc thiện tri thức diễn cảm Phật đạo ca của Hà Thanh như tiếng hót của loài chim sẽ huyền thoại Ấn Độ, Ka Lăng Tần Già, đậu trên vai đức Phật.”

Mời xem toàn bài viết “[Đôi Dòng Cảm Niệm Tiễn Biệt chị Hà Thanh](#)” (pdf) của [Trần Kiêm Đoàn](#)

*Với hai bà chị ca sĩ Hà Thanh và Thanh Thúy
trong một chương trình văn nghệ từ thiện tại Stockton, CA năm 2007*

Tiểu Thương Chị Lục Hà (Ca sĩ Hà Thanh)

Kính dâng hương hồn chị Lục Hà

Thành kính chia buồn với Kim Huyền,

Liên Như, Thúy Vy và toàn thể tang quyến

Như Phương

*Tiếng ngọt ngào như nước sông Hương,
Dịu êm như gió thoảng qua sương
Ru hồn ai chìm vào cõi mộng
Hà Thanh, giai điệu bao luyến thương.*

*Ai đến Huế đều nghe tiếng nhà,
Thuở thanh bình vang khúc hoan ca,
Tâm Vần, Hà Thanh, Bạch Yến... ấy,
Điểm tô Huế nét đẹp quê ta.*

*Áo lụa hồn nhiên, sân Đồng Khánh,
Bay bay tà áo, dáng mong manh,
Bên nhau, hàn huyên nhiều câu chuyện,
Bạn hữu mến thương, thuở xuân xanh.*

*Mỗi ngày mùa Hạ, buổi chiều tà,
Với con thuyền nhỏ lướt xa xa,
Tiếng cười vang vọng trên sông nước,
Ngẩn ngơ lữ khách viếng cảnh nhà.*

*Từ giã con thuyền với bến xưa,
Sài gòn hoa lệ, buổi nắng mưa,
Đơn giản, hiền hòa đời ca sĩ,
Thương mến Hà Thanh biết sao vừa.*

*Xứ người tìm an vui tâm hồn,
Tu học, con đường thanh thần hơn,
Không còn nghĩ đến nguồn vật chất,
Thiền môn đêm ngày tha thiết luôn.*

*Cõi phúc về chốn ngát hương hoa,
Vui hát bên chân Phật Di Đà.
Đốt nén hương lòng cùng đưa tiễn,
Giai điệu ngọt ngào giữa chúng ta.*

Như Phương – 2 tháng 1, 2014

[Buổi Lễ Cầu Siêu cho Ca sĩ Hà Thanh](#) (pdf)

Chùa Hoa Nghiem Virginia USA – 5 tháng 1, 2014

🎵 **[Kính Chiều](#)** – sáng tác: **Thích Trường Khánh**,
Hà Thanh trình bày – youtube: **Thúy Vy Trầnkiêm**

Lễ Cầu Siêu & Tưởng Niệm Ca sĩ Hà Thanh
Midway City, California USA - 5 tháng 1, 2014

[Buổi Lễ Cầu Siêu ở Chùa Thiền Quang](#) (pdf)

Nguyễn Ninh Thuận

🎵 [Trầm Hương Đốt](#)

Sáng tác: **Bửu Bác - Hà Thanh** trình bày

[Buổi Lễ Cầu Siêu ở Chùa Già Lam](#) (pdf)

Sài Gòn – 12 tháng 1, 2014 (Có mặt: ÔB Tôn Nữ Hỷ Khương, ÔB Nguyễn Văn Đông,
Ca sĩ Tâm Vần, Trịnh Xuân Tịnh, NAG Đình Tiến Mậu...)

[Từng Bước Chân Thành Thơi](#)

Sáng tác: **Tịnh Thủy** – **Hà Thanh** trình bày – youtube: **Thúy Vy Trầnkiêm**

[Lễ Cầu Siêu Ca Sĩ Hà Thanh ở Chùa Từ Đàm, Huế](#) – 12/1/2014 (pdf – một số hình ảnh)

Hà Thanh hát 20 bài 🎵 [ĐẠO CA TRƯỜNG KHÁNH](#) (1980)

[Buổi Lễ Cầu Siêu & Tưởng Niệm Danh Ca Hà Thanh](#) (pdf)

Chùa Việt Nam, Boston, Massachusetts USA- 12 tháng 1, 2014

[Lễ Tưởng Niệm Nữ Danh Ca Hà Thanh tại Boston](#) (pdf) – **Trần Trung Đạo**

Đạo ca: 🎵 [“Chân Nguyên”](#) – tác giả **Trực Tâm**, Hà Thanh trình bày

*****

Lễ Tưởng Niệm Nữ Danh Ca Hà Thanh tại Boston 12-1-2014

Người viết: **Trần Trung Đạo**

Vừa mở cửa bước vào chùa đã nghe giọng ca của chị Hà Thanh. Giọng ca quen thuộc đó vang lên trong chánh điện chùa Phật Giáo Việt Nam ở Roselindale, Massachusetts, mỗi Chủ nhật, ngày vía, ngày đại lễ suốt 20 năm qua. Nếu không có hai vòng hoa và tám ảnh chị trên bàn thờ đơn giản và trang nghiêm thật khó tin rằng chị đã đi xa và buổi lễ hôm nay là Lễ Tưởng Niệm Ca Sĩ Hà Thanh.

Vào những ngày như thế, trong khi chờ đợi lễ bắt đầu, đồng bào Phật Tử thường được nghe chị Hà Thanh hát những bài đạo ca từ giàn máy của chùa. Nếu không phải “Thăm lại chùa xưa” thì là “Tâm sự những người cài hoa trắng”. Nếu không phải “Nhành dương cứu khổ” thì cũng “Từ Đàm quê hương tôi” hay những bài đạo ca tương tự. Và hôm nay cũng không khác mọi

ngày. Vẫn giọng ca ngọt ngào như giòng suối, vẫn không khí đầy ấp đạo tình, vẫn bóng dáng chiếc áo dài lam chị thường mặc. Tất cả như vẫn còn đâu đây, nhưng chị đã đi xa.

Chị Hà Thanh từ giả thế gian lúc 7:30 tối ngày 1 tháng 1, 2014. Chị bị ung thư máu nhưng theo tin tức từ gia đình chị không bị đau đớn gì ngoại trừ khi tỉnh khi mê trong ngày cuối cùng. Tang lễ của chị được thực hiện một cách riêng tư theo ý nguyện của chị nhưng lễ cầu siêu và tưởng niệm chị mở rộng cho đại chúng được tổ chức tại chùa Việt Nam sáng 12 tháng 1, 2014. Hòa thượng Thích Nguyên Hạnh bắt đầu buổi lễ bằng lời an ủi Kim Huyền và gia đình đừng buồn khổ trước sự ra đi của chị Hà Thanh. Không có mất mát nào lớn lao hơn là mất đi một người mẹ với “chín tháng cưu mang”, “ba năm nhũ bộ”, “bên ráo con ngủ bên ướt mẹ nằm”, vâng, nhưng vạn vật vốn vô thường. Có sinh sẽ có diệt. Con người được sinh ra, lớn lên, được nuôi dưỡng bằng vật chất và một ngày sẽ tàn rụi như mọi vật chất trên thế gian này. Từ cỏ cây, hoa lá cho đến con người đều không thoát ra khỏi sinh, trụ, di, diệt.

Ai cũng đến cuộc đời bằng tiếng khóc nhưng mỗi người có một cách để ra đi. Điểm khác nhau đó chính là sự tu tập, cách sống, giải trừ vô minh phiền não, lấy lòng từ bi làm gốc cho đời sống của mình. Chị Hà Thanh đã sống trọn vẹn với đại từ bi tâm đó và hôm nay chị đang ra đi trong thanh thoi, nhẹ nhàng.

Mặc dù khá nhiều vị phát biểu nhưng chương trình không vì thế trở thành nặng nề. Hòa thượng Viện chủ Trung tâm Phật Giáo Việt Nam tại Houston Thích Nguyên Hạnh nhắc lại những nhân duyên giữa thầy và chị Hà Thanh. Không một lần nào thầy ghé chùa mà thiếu vắng chị đến vãn an. Một lần nữa Hòa thượng tán dương tâm từ bi sâu rộng của Phật tử Tâm Tú Trần Thị Lục Hà. Không một công việc nào mang lợi lạc cho người khác mà thiếu vắng chị dù nhiều khi phải đến tận các nơi xa.

Chị Phương Thảo, em gái của chị Hà Thanh đọc tiểu sử của chị Hà Thanh. Phần lớn chi tiết về cuộc đời của nữ ca sĩ tài danh trong âm nhạc Việt Nam đã được các nhà văn viết và báo chí đăng tải ngoại trừ một vài chi tiết nhỏ như việc chị bắt đầu hành trình ca hát ở tuổi 16, năm 1953, với nhạc phẩm Dòng Sông Xanh chứ không phải 1955 như vài nguồn tin và chị sinh ra trong một trang trại gia đình ở chân núi Trường Sơn.

Đại Đức Thích Chánh Trí, Hội trưởng Hội Phật Giáo chùa Việt Nam nhắc đến chị Hà Thanh như một Phật tử gương mẫu gắn bó với chùa hơn 20 năm “Đạo hữu, dù nổi tiếng hơn người, nhưng vẫn luôn luôn khiêm tốn, hiền hòa, vui vẻ. Tâm thành kính Phật, trọng Tăng luôn thể hiện trên đôi tay và ánh mắt”.

Ông bà Bác sĩ Trần Đoàn đến từ Virginia chia sẻ cảm tưởng và đặc biệt bà Trần Đoàn đã hát tặng chị Hà Thanh một khúc đạo ca thật cảm động.

Ca sĩ Hoàng Vân, một trong những ca sĩ kỳ cựu của vùng New England và là một người em văn nghệ của chị Hà Thanh, nhắc lại những kỷ niệm trong những lần hai chị em đi hát thiện nguyện cho các chùa, các buổi gây quỹ từ Philadelphia sang Toronto rồi Montreal. Anh nói “Mới mùa Vu Lan năm nào, cũng ở tại chánh điện ngôi chùa này, hai chị em đã cùng song ca nhạc

phẩm Bông Hồng Cài Áo và Tâm Sự Người Cài Hoa Trắng vậy mà hôm nay chị đã vĩnh viễn ra đi. Tết năm nay và mãi mãi về sau, chùa sẽ vắng hân tiếng ca thánh thót quen thuộc, nụ cười tươi tắn, và lời chào hỏi thân tình của chị”.

Giáo sư Tạ Văn Tài, em rể chị Hà Thanh, thay mặt Đại Gia Đình đọc lời Từ biệt ca sĩ Hà Thanh “Chị Hà biết không? Một cư sĩ trí thức Phật giáo tại Âu châu, mà gia đình nhờ tìm email của chùa Từ Đàm, Huế, để gia đình gửi lời cảm ơn về lễ cầu siêu đã tổ chức cho chị ở bên đó, nghe chuyện kể là lúc còn nhỏ, vào lúc thăm Thầy Thích Tịnh Khiết tại chùa Tường Vân, thầy tụng kinh, con rùa nhỏ ở hang đá núi non bộ chui ra, chị Hà cúi xuống hát cho nó nghe, và nó đi gần ra thêm mà nhìn và nghe chị, thì cư sĩ đó nói là “con rùa là fan của chị đấy, cũng như Thầy Trụ Trì Chùa Từ Đàm hiện nay, tức Thầy Hải Ấn, đã làm lễ cho chị, cũng là fan của chị“. Hôm 12 tháng 1, thầy Hải Ấn đã trang trọng tổ chức lễ cầu siêu và tưởng nhớ chị Hà Thanh tại chùa Từ Đàm, Huế và trước đó một ngày tại chùa Già Lam, Sài Gòn, lễ cầu siêu cho hương linh chị cũng được trang nghiêm tổ chức.

Chị Nguyên Tịnh Nguyễn Thị Bích thay mặt chùa và tang gia để cảm ơn chư tôn đức tăng, ni đã quang lâm về chùa chứng minh cho buổi lễ và cảm ơn đến các tôn giáo bạn, các tổ chức, đoàn thể trong cộng đồng, các văn nghệ sĩ, các cơ quan truyền thông báo chí, thân hữu xa gần đã tham dự hay gửi lời chia buồn đến gia đình.

Nhìn mấy trăm đồng hương gồm đại diện cộng đồng, đoàn thể, văn nghệ sĩ và thân hữu, cùng vân tập về chùa để tưởng nhớ chị Hà Thanh trong ngày đông giá rét đủ để thấy tình cảm đồng hương dành cho chị sâu đậm đến dường nào. Nhiều đồng hương phải đứng dọc hành lang và ngay cả ngoài hiên rét mướt. Nhiều thân hữu ở rất xa không đến được đã gửi email, gọi điện thoại. Những bài viết của các nhà văn, ca sĩ, nhạc sĩ được phổ biến trên các diễn đàn, trong facebook, trong các mạng internet khắp thế giới. Chùa khá nhỏ nhưng lòng người rất rộng. Nhiều đồng hương tuy không phải là Phật Tử đã ngồi im lặng cúi đầu lắng nghe suốt gần hai tiếng đồng hồ. Bởi vì, tất cả đều có cùng một niềm tin như chị Hà Thanh, niềm tin vào giá trị Chân Thiện Mỹ.

Dù là “Phước cho người đầy lòng thương, vì sẽ được thương xót” trong bài giảng theo Phúc âm Matthew của Chúa Jesus hay “Từ Bi gieo cùng khắp, cả thế gian khổ hải” trong Kinh Từ Bi từ bộ Sutta Nipata của Phật Thích Ca Mâu Ni đều nhắc nhở con người phải sống trong tinh thần hướng thiện và gieo rắc hạt giống từ bi bác ái trong mỗi bước mình đi. Đời là cõi tạm. Ai cũng biết điều đó nhưng biết và sống nhiều khi là hai chuyện khác nhau. Chị Hà Thanh biết và đã sống một cách hợp nhất bằng hạnh nguyện giúp người và cứu đời.

Giọng chị Hà Thanh êm như tơ, nhẹ nhàng như suối. Dường như tất cả văn nghệ sĩ và phê bình âm nhạc đều nhận xét giống nhau như thế. Vâng, nhưng trong lịch sử âm nhạc nhiều tiếng hát có thể êm ái hơn, nhẹ nhàng hơn đã chìm vào quên lãng, không còn ai nhắc nhở. Chị Hà Thanh thì khác. Chị sẽ còn mãi mãi, bởi vì chị không chỉ để lại cho đời một tiếng hát mà còn là cách sống giản dị, thanh bạch, đạo hạnh, từ bi.

Chị không cô độc như một số người nhận xét. Chị không tìm quên những oan trái của cuộc đời trong câu kinh tiếng kệ như vài người lầm tưởng. Từ khi còn là một oanh vũ trong Gia đình Phật tử Hương Từ, Huế, thọ ngũ giới ở Tổ Đình Tường Vân và được Đức Tăng Thống ban pháp danh Tâm Tú cho đến đầu năm nay, chị Hà Thanh sống trên 70 năm tích cực trong tinh thần Phật Giáo.

Chị không hát vì nhu cầu cơm áo hay hát để tồn tại trong một hoàn cảnh khắt khe, cay nghiệt. Cuốn băng duy nhất được thu bằng máy cassette và phổ biến một cách kín đáo sau 1975 ở Huế là cuốn băng đạo ca Phật Giáo ([Đạo Ca Trường Khánh](#)). Giữa một cổ đô chìm trong lửa đỏ hận thù, tiếng hát của chị như những giọt nước tình thương nhỏ xuống vết thương đau nhức mà cả dân tộc Việt Nam đang chịu đựng. Nhiều năm dài chị im lặng và im lặng là một cách nói, một thái độ, một chọn lựa mà không phải ai cũng có thể làm được. Thật từ bi và vô úy biết bao nhiêu !.

Từ những nhạc phẩm hát về người lính VNCH như Phiên gác đêm xuân, Một chuyến bay đêm cho đến những bài tình ca của nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông hay đạo ca sâu sắc tính thiền như Chân nguyên, Sám hối, chị đều hát bằng trái tim rung cảm chân thành. Tuy nhiên, có một bài hát mà khi giọng chị cất lên tất cả Phật tử đều chấp tay hướng về Tam Bảo, đó là bài Trầm Hương Đốt:

*Trầm hương đốt xông ngát mười phương.
Nguyện nguyện kính Đức Nghiêm từ vô lượng
Cầu cầu xin chứng tâm thành chúng con
Vần vắn khói kết mây lành cúng dường
Đạo nhiệm mầu đã lan truyền nơi cùng nơi
Nhờ chân lý chúng sanh đều thoát luân hồi...*

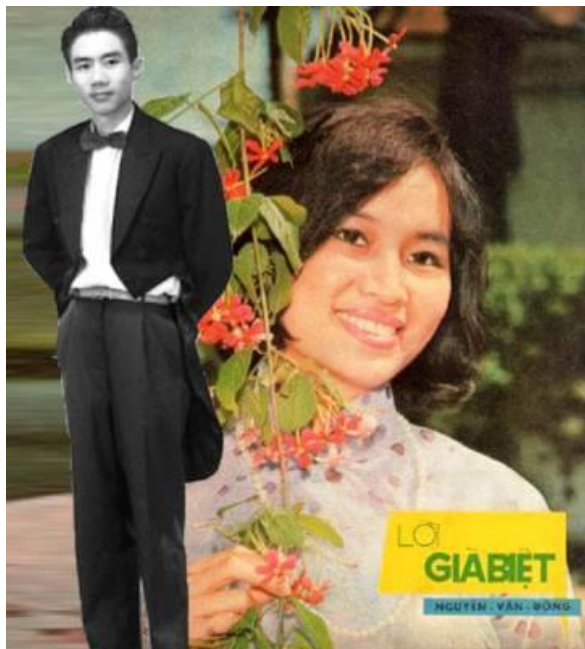
Thật vậy, nhờ quá trình tu tập, chị đã tạo được một nhân duyên hằng cứu theo từng bước chân của Phật Giáo Việt Nam, hôm nay và mãi mãi về sau, ở Việt Nam, ở Mỹ và khắp thế giới. Chủ nhật này các chùa ở Boston, ở Huế, ở Bồ Đề Đạo Tràng Ấn Độ và nhiều nơi khác, bài Trầm Hương Đốt của nhạc sĩ Bửu Bác qua giọng ca chị Hà Thanh được xem như là một phần của nghi lễ. Vì bài hát cũng là phần kết thúc buổi lễ Phật Giáo nên khi ra về ai cũng sẽ mang theo âm vọng Hà Thanh và cũng thấy lòng mình nhẹ nhàng, thanh thoát.

Sáng hôm nay ở chùa Việt Nam Massachusetts, chị Hà Thanh không còn là ca sĩ Hà Thanh nữa. Chị Hà Thanh đang chèo thuyền trên dòng sông, không phải Dòng Sông Xanh của Johann Strauss II hay sông Hương của Huế thân yêu mà dòng sông trắng Tịnh Độ của cõi Phật Di Đà, và chị cũng không quên đáp lễ mỗi người tham dự buổi tiễn đưa chị bằng một nụ cười an nhiên, khiêm tốn kèm theo lời nhắn gửi, hãy sống bằng hạnh từ bi để rồi chúng ta sẽ gặp lại nhau ở **một nơi từ bi là vĩnh cửu.**

Trần Trung Đạo

NHẠC SĨ NGUYỄN VĂN ĐÔNG VÀ NHỮNG KỶ NIỆM VỚI HÀ THANH

*Hà Thanh trên bìa một ca khúc của nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông –
bên trái là tác giả thời trai trẻ*

Hà Thanh hát: 🎵 ” Lời Giã Biệt “

Thôi nhé ! Về đi em buồn chi
Lưu luyến càng thêm đau người đi
Một trời tang khó nhuộm đau thương
Người trai chốn sa trường hàn gắn tình mến
thương.

Anh biết người em yêu sầu bi
Nhưng trách người trai kia làm chi
Một lời giao ước lúc xa nhau
Người em má hoa đào xin chớ phụ lòng
nhau.

Hỡi ! Hỡi người em mến yêu ơi !
Mất buồn lệ thấm rơi

Ôi ! Khổ tình càng lắm tơ vương
Mối sầu thêm đắm đau thương

Hỡi ! Hỡi người em nữ sinh ơi !
Áo màu xanh ước mơ
Ôi ! Mối tình trong trắng trinh nguyên
Chưa lần đau xót tơ duyên.

Nơi ấy dù bốn ba đời lính,
Anh vẫn còn yêu thuở học sinh
Trời chiều biên giới hết mưa bay
Người đi chóng quay về
Em gắng chờ đợi nhau.

Lần đầu tiên, tôi được gặp cô Hà Thanh là vào năm 1963 tại Đài Phát Thanh Sài Gòn ở số 3 đường Phan Đình Phùng ngày xưa, bây giờ là đường Nguyễn Đình Chiểu. Khi ấy, tôi là Trưởng Ban Tiếng Thời Gian của Đài Sài Gòn với các ca sĩ như Lệ Thanh, Khánh Ngọc, Trần Văn Trạch, Minh Diệu, Mạnh Phát, Thu Hồ, Anh Ngọc v.v. Ngày đó, cô Hà Thanh từ Huế vào Sài Gòn thăm người chị gái lập gia đình với một vị Đại tá đang làm việc ở Sài Gòn. Chính nhạc sĩ Mạnh Phát cho tôi biết về cô Hà Thanh nên tôi nhờ Mạnh Phát liên lạc mời cô Hà Thanh đến hát với Ban Tiếng Thời Gian. Đây là lần đầu tiên tôi được tận tai nghe tiếng hát Hà Thanh, hát nhạc sống và hát thật ngoài đời với ban nhạc của tôi, không nghe qua làn sóng phát thanh hay qua băng đĩa nhạc. Điều này giúp cho tôi có cơ sở nhận định chính xác về giọng hát Hà Thanh. Tôi hiểu ngay đây là giọng ca thiên phú, kỹ thuật tốt, làn hơi diễn cảm tuyệt đẹp, là một vì sao trong những vì sao hiếm hoi ở đỉnh cao nghệ thuật nhưng chưa có cơ hội phát tiết hết hào quang của mình.

Ngay sau đó, tôi có mời Hà Thanh thâu thanh cho Hãng đĩa Continental. Nếu tôi nhớ không lầm thì bản nhạc đầu tiên tôi trao cho Hà Thanh là bài 🎵 [Về Mái Nhà Xưa](#) do tôi sáng tác. Lần đó, cô Hà Thanh hát thật tốt, toàn ban nhạc và Ban Giám Đốc Hãng Continental rất hài lòng, khen ngợi. Sau ngày đó, cô Hà Thanh từ giả trở về lại Huế, trở về lại với Cố đô trầm mặc, tĩnh lặng, không sôi nổi như Thủ Đô Saigon, là cái nôi của âm nhạc thời bấy giờ.

Sau khi Hà Thanh trở về Huế, tôi có nhiều suy tư về giọng hát đặc biệt này. Tôi ví von, cho đây là vì sao còn bị che khuất, chưa tỏa hết ánh hào quang, vì chưa có hoàn cảnh thuận lợi để đăng quang, nếu phó mặc cho thời gian, cho định mệnh, có thể một ngày kia sẽ hối tiếc. Vì vậy, tôi đem việc này ra bàn với Ban Giám Đốc Hãng đĩa Continental để mời cô Hà Thanh vào Sài Gòn cộng tác. Chính tôi viết thư mời cô Hà Thanh vào Sài Gòn với những lý lẽ rất thuyết phục, rất văn nghệ, rất chân tình. Và cô Hà Thanh đã vào Sài Gòn sau khi đã tranh đấu gay go với gia đình bố mẹ, vốn giữ nề nếp cổ xưa của con người xứ Huế. Ngày đó Hà Thanh vào Sài Gòn, hòa nhập vào đời sống người Sài Gòn, vào nhịp đập âm nhạc Sài Gòn, vốn đứng đầu văn nghệ cả nước. Hà Thanh đi thân thanh cho Đài Sài Gòn, Đài Quân Đội và nhận được lời mời tới tấp của các Hãng đĩa băng nhạc như Sóng Nhạc, Việt Nam, Tân Thanh, Tứ Hải và hầu hết các Trung Tâm ở Thủ Đô Sài Gòn, chứ không phải chỉ riêng cho Hãng đĩa Continental và Sơn Ca của tôi. Ngày đó, tiếng hót của con chim Sơn Ca đất Thần Kinh đã được vang thật xa, đi vào trái tim của hàng triệu người yêu mến tiếng hát Hà Thanh. Cô Hà Thanh hát hầu hết các tác phẩm của tôi. Bài nào tôi cũng thích, cũng vừa ý, có lẽ vì vậy mà tôi không nghĩ đến chuyện viết bài đặc biệt cho riêng cô. Tôi nhớ lại một chuỗi những sáng tác trong thời bình lửa chiến tranh như *Chiều Mưa Biên Giới*, *Sắc Hoa Màu Nhớ*, *Khúc Tình Ca Hàng Hàng Lốp Lốp*, *Mấy Dặm Sơn Khê*, *Lá Thư Người Lính Chiến*, *Phiên Gác Đêm Xuân*, *Anh Trước Tôi Sau*, *Lời Giã Biệt* vân vân, đều rất hợp với tiếng hát Hà Thanh và cô hát rất thành công. Tôi cho rằng Hà Thanh không chỉ hát mà còn sáng tạo trong khi hát. Hà Thanh đã tạo thêm những nốt luyến láy rất truyền cảm, rất mỹ thuật làm cho bài hát của tôi thêm thăng hoa, trong giai điệu cũng như trong lời ca. Tôi cho rằng khi hát cô Hà Thanh đã sống và cùng đồng điệu sẻ chia với tác giả khi trình bày một bản nhạc có tầm vóc nghệ thuật.

Tôi cho rằng Hà Thanh có giọng hát thiên phú, cô hát rất thoải mái dễ dàng, không cầu kỳ, không cường điệu, không gò bó nhưng nó cuốn hút ta đi trong cái bình bằng không gò ép đó. Tôi cảm ơn tiếng hát của Hà Thanh đã mang lại cho các bài hát của tôi thêm màu sắc, thêm thi vị, bay bổng. Trước khi đến với Hà Thanh, tôi cũng rất ngưỡng mộ tiếng hát của cô Thái Thanh, Lệ Thanh, Khánh Ngọc và nhiều người khác đã gieo khắp phương trời tiếng lòng của tôi, cũng như về sau này có thêm các cô học trò như Thanh Tuyền, Giao Linh đã giúp cho ông Thầy truyền tải đến trái tim người yêu nhạc. Nhưng đặc biệt, tiếng hát Hà Thanh đã để lại trong tôi nhiều kỷ niệm tốt đẹp, bền bỉ tuy thời gian ngắn ngủi kể từ khi cô bỏ đi lấy chồng để tôi độc hành trên đường nghệ thuật. Sau biến cố 1975, tôi không còn dịp hợp tác với cô Hà Thanh như trước đây. Nhưng thỉnh thoảng tôi được nghe cô hát một sáng tác mới của tôi ở hải ngoại, tôi vẫn cảm thấy tiếng của cô vẫn đậm đà phong cách ngày xưa, vẫn một Hà Thanh diễn cảm, sang trọng, sáng tạo trong khi hát, mặc dù thời gian chia cách đã 40 năm qua...

(Nguồn: 🎵 [“Câu Chuyện Âm Nhạc”](#) – Hoàng Lan Chi phỏng vấn NS Nguyễn Văn Đông 2006)

🎵 Hà Thanh hát một số nhạc của Nguyễn Văn Đông

1. Chiều Mưa Biên Giới	2. Về Mái Nhà Xưa
3. Nhớ Một Chiều Xuân	4. Mấy Dặm Sơn Khê
5. Hải Ngoại Thương Ca	6. Khúc Tình Ca Hàng Hàng Lốp Lốp
7. Lời Giã Biệt	8. Phiên Gác Đêm Xuân
9. Chiếc Bóng Công Viên	10. Thương Muộn
11. Đoạn Tuyệt	12. Khi Đã Yêu

Nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông (bìa bên phải) với một số thành viên gia đình Trần Kiên. Ca sĩ Hà Thanh ở giữa cầm nón lá; bên trái là Liên Như (đeo máy quay phim); Thúy Vy áo vàng dựa vào cây đứng phía sau.

Hai bài SAIGON TRONG TRÁI TIM TÔI và CHÀO ĐẤT NƯỚC TỰ DO VÀ HY VỌNG là của nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông. Nhân dịp đưa hòm mẹ chúng tôi từ Mỹ về Việt Nam năm 1999, để chôn cất cạnh ba chúng tôi tại Chùa Huyền Tôn, Huế; như ý nguyện của Bà khi sinh tiền. Trong khi làm thủ tục, người đầu tiên nên, phải đợi chờ để theo Vietnam Airlines từ Saigon ra Huế, do anh tôi TKT ở lại theo dõi; thì anh Đông đề nghị chúng tôi đi thăm miền Tây. Trên xe thuê, anh Đông đã hát hai bài này và cố gắng tập kỹ từng câu một, cho mọi người lập lại, học thuộc lòng. Khi trở về Mỹ chỉ có chị Hà nhớ hết, ghi hai bài hát ra giấy, đề tên tác giả là Anh Nguyễn, theo lời dặn của anh Đông, anh ấy cũng yêu cầu tôi làm youtubes. Hai bài này đã được thu băng trong Xuân Đầm 9 Việt Nam Tổ Quốc Ngàn Năm. Các bạn đã xem youtubes trong webbsites của anh chị Phấn Đàm, anh chị Trần Năng Phụng và Lệ Khánh Art2all.net. Ngoài ra còn nhiều bài NS Nguyễn văn Đông yêu cầu làm youtubes cho những ca sĩ hát các bài cũ và bài mới, từ từ tôi sẽ xin liên lạc quý vị sau. Nhạc sĩ đã chọn các ca sĩ hát hay cho lên không gian Internet để sống mãi với thời gian. Trân trọng cảm tạ quý anh chị.

Mời các bạn đọc lời của bài hát xem có đúng tâm trạng của mình không?

LIÊN NHƯ

SÀI GÒN TRONG TRÁI TIM TÔI –

Nhạc & lời: Anh Nguyễn (Nguyễn Văn Đông) - Tiếng hát: Hà Thanh

<https://www.youtube.com/watch?v=-sYfN5XWfog>

*Kìa cầu Quay vẫn bóng soi mặt nước.
Bờ Thủ Thiêm chiều ái ân hẹn ước.
Sài Gòn đó vẫn còn vang tiếng xưa,
dấu dầm chan nắng mưa nhưng niềm tin rực lửa.*

*Sài Gòn ơi! Hương gió gây mùi nhớ.
Kỷ niệm xưa còn khắc trên hè phố.
Sàigòn đó, như ngàn lớp sóng to
trong lòng sâu biển êm, đang chờ gió đẩy lên.*

***Rời một ngày phải tới vì cuộc đời đổi mới.
Rời một ngày! Một ngày vui phơi phới.
Mới hay: “Nước nguồn vẫn tuôn chảy về
muôn đời lòng biển bao la”.***

***Rời một ngày phải tới vì cuộc đời đổi mới.
Rời một ngày! Một ngày vui mãi mãi.
Mới hay: “Máu nào chẳng xuôi chảy về
muôn đời về trái tim nồng ».***

*Sài Gòn ơi, trong giấc mơ thần thánh:
“Ngày đoàn viên, tình vẫn xanh đậm thắm”.
Sài gòn đó dấu chìm trong bóng đêm,
vẫn còn trong trái tim, muôn đời đâu dễ quên.*

CODA

*Sàigòn yêu trong trái tim tôi.
Người ngàn sau theo dấu linh xưa.
Mặc thời gian thường hay thất hứa,
Sài Gòn đó! Nước non lúc suy lúc cường,
ánh trăng lúc vui lúc đầy, gối chần lúc say lúc hờn,
có chăng Nghĩa Nhân vững bền,
Thủy Chung trước sau chẳng sờn tắc lòng.
Sài Gòn ơi!*

CHÀO ĐẤT NƯỚC TỰ DO VÀ HY VỌNG –

Nhạc & lời: **Anh Nguyễn (Nguyễn Văn Đông)** - Tiếng hát: **Hà Thanh**

<https://www.youtube.com/watch?v=XxC5uUECUIM>

*Việt Nam tổ-quốc ơi, con xa người rồi
Dừng đây miền đất xa quê-hương ngày mới
Tự-do chào bắt tay đất hứa tương-lai
Cảm ơn tình chiếc phao qua bao bão táp*

*Chào anh màu mắt xanh vui tươi ân-cần
Chào em bông tóc kim đưa tay mời đón
Chào chung người nước non nói tiếng lương-tri
Cảm ơn giọt nắng hanh suorì đêm trời đông.*

**Này trời tự-do bát ngát, trên đất lành bầy chim đua hót
cho đến ngày giành cho câu hát bay tự-do
Tìm về một phương xa-tấp, đất nước nghèo niềm tin chưa tắt
muôn tấm lòng cùng chung ray rút xót quê hương.**

*À ơi! tổ-quốc yêu xa nhau thật rồi,
còn đây tình thứ hai quê hương ngày mới.
Lòng ta tựa đoá hoa bát-ngát hương yêu
Cùng chung là trái tim dâng cho tự-do.*

*Chào anh màu mắt xanh vui tươi ân-cần
Chào em bông tóc kim đưa tay mời đón
Chào chung người nước non nói tiếng lương-tri
Cảm ơn giọt nắng hanh suorì đêm trời đông.*

**Này trời tự-do bát ngát, trên đất lành bầy chim đua hót
cho đến ngày giành cho câu hát bay tự-do
Tìm về một phương xa tấp, đất nước nghèo niềm tin chưa tắt.
Muôn tấm lòng cùng chung ray rút xót quê hương.**

*À ơi! tổ quốc yêu xa nhau thật rồi.
Còn đây tình thứ hai quê hương ngày mới
Lòng ta tựa đoá hoa bát ngát hương yêu
Cùng chung là trái tim dâng cho tự-do
Chào mừng tự-do Chào miền ánh sáng
Tình người thênh thang.*

“Kính dâng lên Mẹ tấm lòng của con”

🎵 **Dâng Mẹ**

Lời: **Thích Nữ Như Minh** / Nhạc & trình bày: **Hà Thanh** / youtube: **Thúy Vy Trần Kiêm** thực hiện

🎵 **Dòng Sông Xanh** – Kỷ Niệm về Hà Thanh -

youtube do **Liên Như** thực hiện

Hà Thanh hát 🎵 **Lời Mẹ Ru** (Trịnh Công Sơn)

(**Thúy Vy Trần Kiêm** thực hiện với hình ảnh đại gia đình của Hà Thanh)

Hà Thanh hát 🎵 **“Đến Tuổi Này”** – Hoàng Lan Chi thu âm khoảng giữa tháng 12, 2013

*Đến tuổi này không đau mới lạ,
Chuyện ốm đau là chuyện bình thường.
Chỉ cầu xin Phật Độ trời thương,
Đau nhẹ nhẹ tai ương đừng vương.*

*Đến tuổi này không quên mới lạ,
Chuyện lãng quên là chuyện bình thường.
Chỉ cầu xin Phật Độ trời thương,
Quên ít ít đừng quên tất cả...*

*****

Hà Thanh hát **“Sám Hối”**, Nhạc: Hà Thanh – Hòa âm: Quốc Toàn:

🎵 **MP3**   🎵 **Youtube (Liên Như thực hiện)**

Lời đoạn đầu: **Thầy Thích Nhất Hạnh;**

Lời đoạn sau: bài kệ **“Thất Phật Diệt Tội Chơn Ngôn”**

Con đã gây ra bao lầm lỗi
Khi nói, khi làm, khi tư duy,
Đam mê, hờn giận và ngu si.
Nay con cúi đầu xin sám hối.

Một lòng con cầu Phật chứng tri.
Bắt đầu hôm nay nguyện làm mới.
Nguyện sống đêm ngày trong chánh niệm,
Nguyện không lặp lại lỗi lầm xưa.

Nam Mô Bồ Tát cầu sám hối.
Nam Mô Bồ Tát cầu sám hối
Nam Mô Bồ Tát cầu sám hối.
Bao nhiêu lầm lỗi cũng do tâm.

Tâm tịnh còn đâu giấu lỗi lầm.
Sám hối xong rồi lòng nhẹ nhõm.
Ngàn xưa mây bạc vẫn thông dong.

*Ly bà ly bà đế
Cầu ha cầu ha đế
Đà ra ni đế, ni ha ra đế, tỳ lê nê đế
Ma ha dà đế, chơn lăng cang đế, ta bà ha*

*Ly bà ly bà đế
Cầu ha cầu ha đế
Đà ra ni đế, ni ha ra đế, tỳ lê nê đế
Ma ha dà đế, chơn lăng cang đế, ta bà ha*

Hà Thanh trình bày: 🎵 **Tiền Người**

Nhạc: **Trọng Nghĩa**; lời: **Thích Viên Lý**

Youtube: **ThúyVy Trankiem**

Tưởng Niệm Hà Thanh, Giỗ 100 ngày

youtube do **Thúy Vy Trần Kiêm** thực hiện

*****

Nhất lữ hương hồn vô đoạn tuyệt
Thị na? Phi na? hoá vi hồ điệp.
(Một mảnh linh hồn luôn không dứt
Có chăng? Không chăng? Hóa thành hồ điệp)

Ôi những cánh bướm vàng xinh đẹp kia, phải chăng là những linh hồn của ai đó vẫn còn quyến luyến vui chơi nơi này, vẫy đôi cánh nhỏ trong nắng, trong gió cùng hoa. Mình nhớ đến chị Hà Thanh, nhớ lắm.

Bạn ơi, trước đó 2 tuần, đem cốt chị Hà Thanh về chôn cất cạnh mộ ba mẹ ở chùa Thuyền Tôn, Thừa Thiên Huế. Trong lúc mọi người đang quỳ ở chánh điện, giờ nạp linh chột có một con bướm vàng sọc nâu từ ngoài bay vào bàn vong nơi mới đặt hình thờ chị, rồi bay ba vòng trên đầu mọi người đang quỳ ở chánh điện, bướm đậu trên góc khảm lồng kính tượng Phật bên trái vài giây rồi bay ra ngoài sân chùa....

Đọc toàn bài viết **Hồ Điệp** (pdf)

Trần Kiêm Bạch Lan viết nhân ngày Giỗ năm thứ nhất của chị Hà Thanh (2015)

Hà Thanh hát với gia đình

Từ trái: *Mộng Tiên, TrầnKiêm Dương, Hoàng Mai, Vũ Mạnh Tuấn. Liên Chi, Hà Thanh, Thúy Vy, Nguyễn Tấn Lợi, Phương Thảo, Hồng Như Mỹ và Lê văn Chinh*

🎵 [BÊN EM ĐANG CÓ TA](#) (mp3)

Nhạc & lời: **Trầm Tử Thiêng & Trúc Hồ** – Đồng ca

🎵 [GIOT MƯA TRÊN LÁ](#) (mp3)

Nhạc & lời: **Phạm Duy** – Thúy Vy, Nguyễn Tấn Lợi, Hà Thanh, Phương Thảo

🎵 [ĐÓ AI](#)

Nhạc & lời: **Phạm Duy** – Hà Thanh song ca với Trần Kiêm Tiến

youtube: **ThúyVy Trankiem**

Hà Thanh, họa mi xứ Huế

Ca Sĩ Quỳnh Giao – 12.6.2013

Không hiểu vì sao từ khi có tân nhạc, đa số ca sĩ ưa phát âm theo giọng Bắc. Người viết đoán là vì giọng Bắc nhẹ nhàng lên bổng xuống trầm với năm dấu rõ ràng.

Phần lớn ca sĩ nổi tiếng của chúng ta là người miền Bắc. Từ Thái Thanh, Mộc Lan, Kim Tước, Châu Hà, Thúy Nga, Mai Hương, Anh Ngọc, Duy Trác, Sĩ Phú, đến Khánh Ly, Lệ Thu, Tuấn Ngọc, Duy Quang...

Nhưng mình vẫn không quên tiếng hát của miền Nam.

Quỳnh Giao rời Huế vào Sài Gòn khi mới lên bảy. Lần đầu theo Mẹ đi xem hát thấy nghệ sĩ Trần Văn Trạch diễn bài “Tai nạn téléphone” mà cười sái hàm. Tài nghệ sáng tác và trình diễn hài hước làm ông được tôn là quái kiệt, chứ thật ra, Trần Văn Trạch là danh ca tân nhạc. Mấy bài ông trình bày rất giọng Nam như “Dạ Khúc” của Nguyễn Mỹ Ca hay “Chiều Mưa Biên Giới” của Nguyễn Văn Đông thì ít ai bằng. Ngoài Trần Văn Trạch, nam ca sĩ Trọng Nghĩa (thập niên 50), nữ ca sĩ Ngọc Hà hay Túy Phượng đều phát âm giọng Nam, nghe dễ thương và truyền cảm.

Mình không quên là cũng có ca sĩ người Nam khi hát thì phát âm giọng Bắc, như Hoàng Oanh, Phương Dung, Bạch Yến, Tuyết Hắng, như Elvis Phương, Trung Chinh...

Ngoài hai miền Nam Bắc, thành phần ca sĩ người Trung cũng rất đông.

Trong địa hạt cải lương, điều thích thú cho người viết là khi biết danh ca Ngọc Giàu là “đồng hương.” Không chỉ là người Huế mà còn thuộc hoàng phái với tên thật là Tôn Nữ Ngọc Giàu. Vậy mà bà hát vọng cổ mùi tận mạng nên ít ai ngờ bà là thuộc diện “Huế mình” như người ở cố đô vẫn nói với nhau.

Làng tân nhạc từ phôi thai đã có người miền Trung như Minh Trang, Châu Kỳ, Tôn Thất Niệm, Hương Thủy, Thanh Nhạn. Đợt trẻ hơn thì có Thanh Thúy, Duy Khánh (người Quảng Trị), Nhật Trường (người Phan Thiết), cặp Lê Uyên Phương (người Huế sống ở Đà Lạt), Hồng Vân trong ban tam ca Đông Phương, sau này còn Phương Nga, Anh Dũng, Trần Thái Hòa... Con số rất đông mà người viết không ghi hết được.

Vậy mà chỉ có một người được xứ Huế coi như chim họa mi của mình. Đó là Hà Thanh. Nổi tiếng như Thanh Thúy cũng không được Huế dành lấy cho riêng mình.

Trong ba miền, người Huế quả là nặng tính địa phương hơn cả. Các trường học trung học của ba miền đều có hội hè hàng năm, như Chu Văn An, Petrus Ký, Trưng Vương, Gia Long, Nguyễn Bá Tòng, Quốc Học, Đồng Khánh, v.v... Chỉ Huế là có “Ngày Nhớ Huế” hay “Ngày Hoàng Tộc.”

Hai miền kia không có “Ngày Sài Gòn” hay là “Ngày Nhớ Hà Nội”...

Mà Hà Thanh có được Huế cưng quý như vậy cũng có lý! Trước hết là giọng ca thiên phú, trong trẻo cao vút. Đây là một trong vài giọng soprano hiếm có của Việt Nam. Hà Thanh hát dễ dàng như hơi thở. Khi lên cao, giọng lồng lộng, thoải mái cho ta cảm tưởng chiếc điều phơ phớt trên nền trời xanh ngắt.

Vì sao lại sánh với cánh điều? Chính vì chất giọng trong trẻo nhẹ nhàng làm mình liên tưởng đến trời xanh và nắng ấm.

Vì trình độ thường ngoạn, nhiều người cứ khen làn hơi rất mạnh. Không thiếu gì ca sĩ thời nay hay khoe làn hơi “mạnh” vì thấy hát trở giọng lại càng được vỗ tay và huýt sáo vang lừng! Trong nghệ thuật thì khác, hát nhẹ và êm mà vẫn rõ lời mới là điều khó. Khi hát nhẹ, ca sĩ phải “kim” làn hơi để phả từ từ, nhẹ nhàng mà vẫn đều đặn. Khó nhất là lúc ngân cho câu nhạc nhỏ dần, đến khi chỉ bằng sợi tơ mong manh mà không đứt, không tắt...

Hà Thanh hát như vậy, từng được các nhạc sĩ sáng tác trân quý và yêu cầu chị hát những tác phẩm tim óc của họ.

Nguyễn Văn Đông để mắt xanh đến Hà Thanh ngay lần đầu được nghe chị từ Huế vào Sài Gòn thăm người em gái, đến phòng thu của hãng đĩa hát thử. Quả là nhạc của ông đã được giọng hát Hà Thanh chấp cánh bay cao. Trịnh Công Sơn khi còn ở Huế đã đưa những ca khúc chưa ráo mực đến nhờ chị hát, và Hà Thanh đưa “Nắng Thủy Tinh”, “Lời Mẹ Ru” hay “Nhìn Những Mùa Thu Đi” vang vọng đất Thần Kinh. Dương Thiệu Tước cũng thích và Hoàng Trọng cũng mến Hà Thanh, Tuấn Khanh thì “mê” giọng hát này nhất.

Nhưng thánh giả ở Huế quá ít, phải đợi khi vào Sài Gòn thì Hà Thanh mới có đất dụng võ...

Ngoài cái nét, người viết rất ái mộ giọng của Hà Thanh, nên hơi tiếc là tiếng hát tuyệt vời này bị hãm trong cũi Huế như họa mi ở trong lồng. Ít người biết là khi ở Huế, Hà Thanh hát “Dòng Sông Xanh” còn tuyệt hơn Thái Thanh. Ca khúc được trình bày với “ton” nguyên thủy viết cho giọng soprano là Ré Trưởng. Lên nốt cao nhất là nốt La ngoài dòng kẻ. Trong nghệ thuật hát nhạc cổ điển, nốt “high C” (nốt Do trên hai dòng kẻ) được coi là cao nhất, khó nhất. Pavarotti có lần than là trong một vở opéra, ông phải hát nốt high C đến năm lần mệt nghỉ. Nốt La chỉ thấp hơn High C hai bậc mà thôi.

Vì thánh giả chỉ thích những bài đậm sắc địa phương, tiếng hát Hà Thanh không có cơ hội bay xa hơn, vươn rộng hơn nữa...

Ca Sĩ Quỳnh Giao

1. Mộc Lan 2. Như Thủy 3. Thái Thanh 4. Hà Thanh
5. Châu Hà 6. Mai Hương 7. Quỳnh Giao

Hà Thanh Tiếng Hát Thướt Tha Cành Lệ Liễu

Tác giả: **Hồ Trường An** (France)

Đi hát từ những năm đầu của thập niên 50 trên Đài Phát Thanh Huế. Bài hát được nhiều người yêu mến nhất thời đó là bài “Hẹn Một Ngày Về” của Lê Hữu Mục. Bài này có nhiều chữ cuối câu chệch uốn láy thật uyển chuyển và mềm mại nghe truyền cảm vô cùng. Người Huế gọi chệch là “Chim Họa Mi xứ Huế” ngay từ giữa thập niên 50. Đâu thủ khoa cuộc tuyển lựa ca sĩ do Đài Phát Thanh Huế tổ chức.

Vào Nam năm 1962 (63?), được nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông nâng đỡ và chẳng bao lâu được các hãng đĩa mời thu thanh và hát trên Đài Phát Thanh Sài Gòn. Chị được thính giả khắp nơi ái mộ nồng nhiệt qua hình ảnh một cô gái Huế mảnh mai, dịu hiền, kín đáo, thâm trầm và duyên dáng. Ca sĩ Hà Thanh rất ăn ảnh trên TV.

Tiếng hát Hà Thanh yểu điệu như cành liễu buông tơ tha thướt . Lệ liễu soi bóng bên ao đầm , xõa tóc trong đêm trăng , rũ bóng trong khu vườn được đóng cổng vây rào. Lệ liễu hong tóc dưới ánh nắng mai , bên trong bức tường vẽ hoa gấm của khuôn viên một nàng cô phụ thuộc hàng quý tộc thuở xa xưa. Khung cảnh nào có lệ liễu mà chẳng trữ tình như thơ , diễm ảo như mộng ?

Bài “Hẹn một ngày về” có nhiều tiếng cuối câu chệch Thanh Hà uốn láy. Nét láy mới uyển chuyển và mềm mại làm sao ? Chúng ta có thể liên tưởng đến một giòung tiều khê trong vắt chảy uốn éo giữa vùng cỏ mượt nhưng. Chúng ta cũng có thể nghĩ đến dải lụa đào bay trong gió dịu nắng hiền . Chúng ta cũng có thể mơ màng tưởng đến đuôi cánh diều vẽ nét lược duyên dáng trên lưng gió , in trên nền trời xanh bát ngát trong buổi đẹp trời.

Tiếng hát Hà Thanh dỗi nữ tính nhất. Đây là một giọng soprano thanh và mỏng mà mỗi tiếng hát như một vì sao sáng lấp lánh , kết thành một dải ngân hà cho câu hát. Cái điệu đà trong giọng hát chị là cái điệu bằm sinh của một cô thiên kim tiểu thư sống trong tú các hương khuê , chứ không phải cái điệu của các cô danh kỹ dùng để để nịnh ái đàn ông. Điệu mà không lẳng , điệu mà vẫn giữ nét cao sang quý phái. Điệu phơn phớt phấn mỏng , điệu ngan ngát hương trinh.

Muốn đến ca trường giới nhạc , Hà Thanh phải qua một cuộc tuyển lựa ca sĩ do đài phát thanh Huế tổ chức. Ở phần chung kết , chị hát bài “Dòng Sông Xanh ” của Johann Strauss (do Phạm Duy phổ lời Việt) và chị đỗ khôi nguyên một cách vinh quang.

Vào Sài Gòn , Hà Thanh được nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông nâng đỡ ngay. Chị được các hãng đĩa mời thu thanh , chị hát trên đài Sài Gòn , được thính giả khắp nơi ái mộ nồng nhiệt . Lúc đầu , Hà Thanh nghĩ rằng Lệ Thanh là giọng hát ăn khách , nhưng sớm bỏ nghề , tuy vậy vẫn còn gây nhiều lưu luyến mến yêu trong lòng khách mộ điệu. Cho nên chị bắt chước Lệ Thanh láy táo bạo ở mỗi tiếng cuối của câu hát , chơi fantaisie một cách bừa bãi. Nhưng sau đó nhận thấy mình có chỗ đứng vững chãi trong giới tân nhạc rồi nên chị không thềm bắt chước hát theo

Lệ Thanh nữa , chị hát theo lối chân truyền tức là hát theo cái bản sắc của chị. Chị hát những bài của Nguyễn Văn Đông như “Nhớ Một Chiều Xuân “ , ” Hải Ngoại Thương Ca “ , ” Mấy Dặm Sơn Khê “. Chị hát những ca khúc của Hoàng Nguyên như ” Ai Lên Xứ Hoa Đào “ , ” Anh Đi Về Đâu “ , ” Tôi Sẽ Về Thăm Em Chiều Nay “. Tất cả những bài kể trên chị trình bày rất đạt tình , rất truyền cảm.

Và theo tôi , bên giới nữ chẳng có ai hát những bài âm hưởng dân ca Huế như ” Tiếng Xưa “ , ” Đêm Tàn Bến Ngự ” của Dương Thiệu Tước bằng Minh Trang và Hà Thanh. Vì là dân gốc Huế , tâm tình và ngôn ngữ Huế đã có sẵn ở họ nên họ phát âm tiếng Huế rất thoải mái không cần gồng mình bắt chước giọng Huế khác hẳn các ca sĩ gốc Bắc hay các ca sĩ gốc Nam để hát hai ca khúc vừa kể .

Theo tôi , tôi chưa thấy ai hát bài ” Dứt Đường Tơ ” của Văn Thủy (lời của Dzoãn Cảnh) và bài ” Hẹn Một Ngày Về ” của Lê Hữu Mục hay hơn Hà Thanh. Khi diễn tả hai bài kể trên , giọng chị ngọt ngào uyển chuyển để âu yếm với tiết điệu , để mơn trớn tiếng nhạc . Giọng có vẻ là lướt mềm mại như cỏ bông phớt phơ trong cơn gió hiu hiu , nhưng thật dẻo như lụa bạch , lụa Cẩm châu. Chúng ta có thể liên tưởng tới nhánh dương liễu của Đức Quán

Thế Âm Bồ Tát nhúng vào tịnh bình đựng cam lộ để rải vào tâm hồn và trái tim người nghe từng đợt mát rượi , từng giọt ngọt lịm.

Ở bài ” Hải Ngoại Thương Ca ” khi hát đến câu ” Oai dũng muôn đời rạng danh thế giới ” Hà Thanh rướn giọng ở tiếng ” giới “ , rồi uốn lượn một cách tài tình trước khi bắn vọt lên cao , giọng sao mà lòng lộng , âm hưởng căng phồng những ngân vang lạnh lốt. Lúc đó người nghe có cảm tưởng đó như ngọn pháo bông vút lên cao rồi tỏa một chùm tia sáng muôn màu.

Ở bài ” Mấy Dặm Sơn Khê “ , tới chỗ lên cao nhất , tiếng hát của Hà Thanh hơi mỏng một chút , nhưng vẫn dẻo vẫn ngọt , reo phơ phơ như cơn gió xuân mỏng dịu thổi về. Chuỗi ngân của chị lúc đó cũng dài dằng dặc, gọn từng làn sóng lẫn tần và đều đặn.

Vào mùa xuân 1972 , tôi qua thành phố bên Hannover (Đức) để hành hương trong dịp lễ Phật Đản tại chùa Viên Giác. Tại đây tôi gặp ba nữ ca sĩ Kim Anh , Lệ Thu , và Hà Thanh. Cả ba đến hát cho buổi trình diễn văn nghệ do chùa tổ chức . Giọng hát chị vẫn óng ả mượt mà như tơ , làn hơi chị vẫn phong phú , khoẻ khoắn. Lại nữa, chị xử dụng máy vi âm rất nghề nên tiếng chị ăn máy kinh khủng . Chị hát một lèo ba bài ” Ai Lên Xứ Hoa Đào ” của Hoàng Nguyên , ” Đêm Tàn Bến Ngự ” của Dương Thiệu Tước , và ” Tiếng Sông Hương ” của Phạm Đình Chương. Sau đó tôi có hỏi : – Sao chị không hát hai bản ” Hẹn Một Ngày Về ” và ” Dứt Đường Tơ “? Hà Thanh cười buồn : – Tôi không nhớ lời hai bản ấy. Tiếc quá !

Hồ Trường An (France)

VĨNH BIỆT TIẾNG HÁT HÀ THANH – LOÀI HOA VỠ BÊN TRỜI

(trích bài viết của [Trần Quốc Bảo](#) đăng trong tuần báo Việt Tide phát hành ngày thứ sáu 3 tháng 1 năm 2014)

Ảnh trên là ca sĩ Hà Thanh. Ảnh dưới, từ trái sang phải là các ca sĩ Anh Ngọc, Mai Hương, Kim Tước, Quỳnh Giao và Hà Thanh chụp năm 1992

“Chiều nay có một loài hoa vỡ bên trời, đợi mùa Xuân sang tô màu nhớ. Dừng chân trông hoa xuân hồng thắm, buồn tìm về tình ai đắm thắm, giờ vun vút trời mây..” ([Nhớ Một Chiều Xuân](#) – Nguyễn Văn Đông)

Cứ mỗi lần nghe ca khúc này và Sắc Hoa Mầu Nhớ của nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông, tôi lại băng khuâng nhớ về giọng hát Hà Thanh. Tiếng hát của những hoài niệm. Tiếng hát của những giọt nắng chiều tiếc nhớ. Mỗi khi chị hát đoạn “loài hoa vỡ bên trời”, trái tim tôi như ai bóp mạnh hơn, nhói hơn khi nhớ về những mùa Xuân xưa quê nhà nay đã không còn nữa..

Những năm gần đây, Trung Trần, một cậu em tuổi đời mới 25, sống ở Cần Thơ, nhưng lại chỉ thích nghe giọng hát của các cô chú Thanh Thúy, Bạch Yến, Minh Hiếu, Hoàng Oanh,

Phương Hồng Quế, Giáng Thu, Mạnh Quỳnh (Gỗ Cửa), Giang Tử, Phương Dung, Mai Lệ Huyền... và những ca khúc trữ tình trước 75. Mỗi tháng, Trung thỉnh thoảng dành thì giờ nhắn tin, điện thoại thăm hỏi các cô chú, và chỉ khi nào Trung không liên lạc được, em mới ngỏ ý nhờ người viết giúp tìm. Trong số những người Trung nhờ mà tôi chịu thua suốt 3 năm qua, đó là ca sĩ Hà Thanh. Có lúc, tôi phải tìm đến các nghệ sĩ Thanh Thúy, Như Hảo, Phương Hồng Quế... những người từng một thời thân thiết với chị, nhưng chẳng ai có câu trả lời. Sau này tôi mới biết, khi thu Video cho Trung Tâm Thúy Nga bài 🎵 [Hoa Xuân](#) , sau đó với Trung Tâm Asia nhạc phẩm 🎵 [Nha Trang](#) , chị khám phá mình vướng vào căn bệnh ung thư máu. Từ đó, chị tránh né và gần như cắt đứt mọi liên lạc với những tình thân.

(Hà Thanh hát Hoa Xuân của Phạm Duy)

(Hà Thanh hát Nha Trang của Minh Kỳ)

Chiều thứ tư ngày 1 tháng 1 năm 2014, mới khoảng 5g00 chiều hơn, ca sĩ Mai Hương, giọng hốt hoảng báo tin: “Có tin chị Hà Thanh vừa mất, B. biết chưa?”. Tôi đang ngầy ngật vì mất ngủ nguyên đêm và nhất là vừa bước vào nhà sau một chuyến bay từ Houston trở về, chợt thót tim trước hung tin đưa tới. Chị Mai Hương chỉ biết có thể và hai chị em chỉ biết lặng im cúi đầu qua điện thoại. Tôi gọi đến chị Hoàng Oanh, và chị cũng cho biết, đó là tin cô Bạch Lan, em gái ca sĩ Hà Thanh đã xác nhận là sự thật. Ôi, vậy là thật rồi, tháng 12 năm nay, tháng của giỗ một năm Duy Quang khuất bóng, rồi những tin buồn tới tấp của các ca nhạc sĩ Huỳnh Anh, Việt Dzũng ra đi và bây giờ vừa bước vào ngày đầu tiên của một năm mới, ngày 1 tháng 1 năm 2014, tiếng hát của những “khúc tình ca xứ Huế”, tiếng hát của những dòng nhạc Nguyễn Văn Đông, giờ đã về bên kia thế giới. Và những cú điện thoại sau đó, là những bàng hoàng, là những nấc nghẹn của Thanh Thúy, Như Hảo, Phương Hồng Quế... khi nhắc lại những kỷ niệm của những ngày còn bên cạnh Hà Thanh.

HÀ THANH theo tuổi ghi trên các mạng điện tử thì cô sinh năm 1939, nhưng theo các ca sĩ Thanh Thúy, Mai Hương, Hoàng Oanh, mỗi lần từ Boston bay đến Quận Cam, tiếng hát Sắc Hoa Mầu Nhớ luôn tạm trú ở chùa TQ do ni sư Chơn Đạo trụ trì, và theo lời của vị ni sư này, tuổi thật Hà Thanh là năm 1937. Khi nói về tuổi thật và tuổi trên giấy tờ, ca sĩ Thanh Thúy nói theo cảm nghĩ riêng của mình: “Chị nghĩ rằng, ghi lại đúng tuổi thật của một người đã mất, đó là điều quan trọng”.

Dưới đây là một số tư liệu được gộp nhặt từ nhiều nơi, viết về cuộc đời ca sĩ Hà Thanh:

Hà Thanh tên thật là Trần Thị Lục Hà, sinh ở Liễu Cốc Hạ, huyện Hương Trà, Thừa Thiên Huế. Bà là con thứ tư trong một gia đình gia giáo có mười anh chị em mà không một người nào đi theo con đường văn nghệ, ngoài một người anh tỏ ra khuyến khích bà khi nhận thấy cô em mình có biệt tài ca hát. Là một người theo đạo Phật, ngày nhỏ Lục Hà theo học Trường Nữ Trung học Đồng Khánh và đã hát trong chương trình Tiếng Nói Học Sinh Quốc Học – Đồng Khánh trên Đài phát thanh Huế. Năm 1955, trong cuộc tuyển lựa ca sĩ do Đài phát thanh Huế tổ chức, Lục Hà khi đó mới 16 tuổi tham dự. Lục Hà đạt giải nhất với sáu nhạc phẩm rất khó, trong đó có bài Dòng sông xanh, và tên bài hát đó đã trở thành nghệ danh của cô: Hà Thanh. Hà Thanh tiếp tục học và có đi hát cho Đài phát thanh Huế.

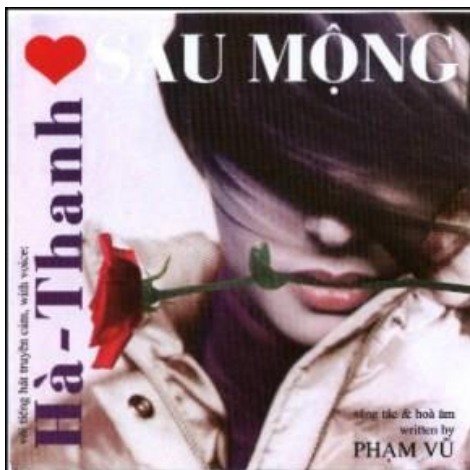
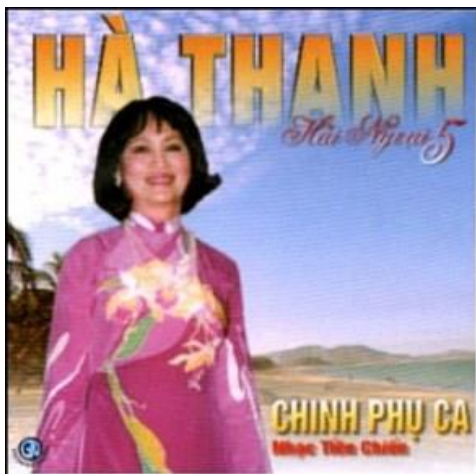
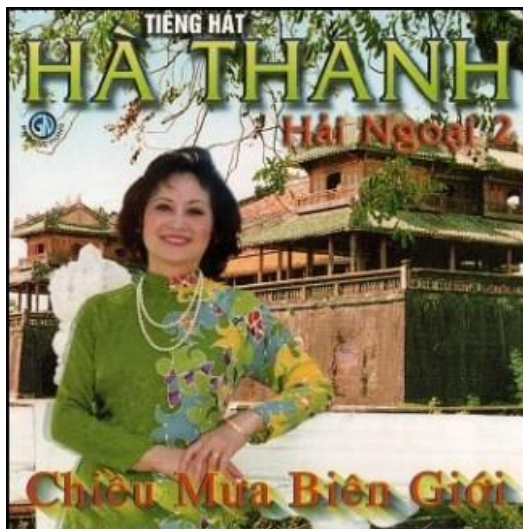
Năm 1963, trong chuyến vào thăm Sài Gòn, Hà Thanh đã được các trung tâm đĩa nhạc Continental, Tân Thanh, Sóng Nhạc, Asia, Việt Nam mời thu thanh nhiều nhạc phẩm. Năm 1965, Hà Thanh chính thức gia nhập sinh hoạt ca nhạc ở Sài Gòn. Bà trở thành một trong những giọng ca hàng đầu của Sài Gòn khi đó. Vào giữa thập niên 1960, tiếng hát Hà Thanh thường xuyên hiện diện trên các Đài phát thanh Sài Gòn, Quân Đội, Tự Do, trong các chương trình Đại nhạc hội... Bà rất nổi tiếng với những nhạc phẩm của nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông như Hàng hàng lớp lớp, Chiều mưa biên giới... Trong khoảng thời gian từ 1965 tới 1975 ở Sài Gòn, Hà Thanh thu âm rất nhiều cho các hãng đĩa Việt Nam, Sóng Nhạc, Shotguns, Trường Sơn, Premier, Continental, Sơn Ca... Trong giới văn nghệ Sài Gòn trước 1975, có nhiều người yêu thích Hà Thanh. Nhà thơ Bùi Giáng từng làm nhiều thơ và viết sách ca ngợi nhan sắc của bà. Nhà văn Mai Thảo là một người rất si mê Hà Thanh, ông đã từng từ Sài Gòn ra Huế để xin cưới

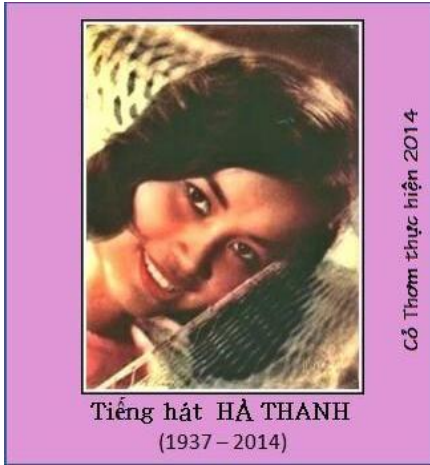
Hà Thanh. Năm 1970, Hà Thanh kết hôn với Trung tá Bùi Thế Dung của Binh chủng Thiết Giáp. Năm 1972, hai người có một con gái là Kim Huyền.

Sau năm 1975, TT Bùi Thế Dung phải đi cải tạo. Năm 1984 Hà Thanh cùng con gái được gia đình bảo lãnh sang định cư tại miền Đông Hoa Kỳ. Năm 1990 vợ chồng Hà Thanh sum họp nhưng tan vỡ hai năm sau đó.

Tại hải ngoại, Hà Thanh không trình diễn thường xuyên và có ghi âm một số CD như Hải ngoại thương ca – Giáng Ngọc thực hiện (1985), Chiều mưa biên giới – Giáng Ngọc thực hiện (1995), Sầu mộng – Phạm Vũ thực hiện (1995), Ngát hương đầm – Phạt Ca (1999), Chinh phụ ca – Giáng Ngọc thực hiện (2000), Nhàn dưng cứu khổ – Phạt Ca (2003).

Tuyển Tập Những Ca Khúc Chọn Lọc của Hà Thanh: [youtube playlist](#) (Trần Liên Như thực hiện)

🎵 [Nu Cười Sơn Cước](#) – Nhạc & lời: Tô Hải – youtube: **ThúyVy Trankiem**

🎵 [Hương Lúa Đồng Quê](#) – Nhạc & lời: Hoàng Giác – youtube: **Liên Như**

🎵 [Ân Tình Lên Ngôi](#) – Sáng tác: Minh Kỳ & Nguyễn Hiền – youtube: **Liên Như**

Nhạc Sĩ **Đăng Khánh** (Houston, Texas):

“Xin anh vui lòng cho chúng tôi được đóng góp 3 video clips của chị Hà Thanh vào chương trình của anh thực hiện. Chị Hà Thanh ra đi để lại bao luyến tiếc trong lòng người VN. Trong đó có tâm tình của anh chị và chúng tôi nữa. Bao nhiêu kỷ niệm văn nghệ vẫn còn đấy mà người thì đã vĩnh viễn ra đi rồi. Cũng “nhớ” chị Hà Thanh quá phải không anh?

Cám ơn anh PA Dũng nhiều.”

🎵 [Hải Ngoại Thương Ca](#) (Nguyễn Văn Đông)

🎵 [Hen Một Ngày Về](#) (Lê Hữu Mục)

🎵 [Tiếng Sông Hương](#) (Phạm Đình Chương)

(Chương trình Tiếng Nhạc Tâm Tình do Đăng Khánh & Phương Hoa (VOVN) thực hiện năm 1992 – với sự góp mặt của 5 ca sĩ: Hà Thanh, Mai Hương, Kim Tước, Quỳnh Giao và Anh Ngọc)

Một số chương trình phát thanh và truyền hình về Hà Thanh

Mời quý vị nghe: 🎵 [“Theo Chân Các Nghệ Sĩ – Tiếng hát Hà Thanh”](#) (mp3)
Sơn Huy và Thục Quyên (VOVN – Houston, TX) thực hiện năm 2002

🎵 [“Tưởng Niệm Hà Thanh”](#) (youtube)
Ngọc Đan Thanh & Chí Tâm – SBTN

🎵 [“Đôi Nét về Cổ Ca Sĩ Hà Thanh”](#)
(youtube)
Quỳnh Giao & Lê Hồng Quang –
Người Việt TV

🎵 [THANH LAN SHOW #65 - KỶ NIỆM VỚI CHỊ HÀ THANH](#)

“Chị đúng là một người chị dịu dàng , khi chị có chuyện gì buồn chị cũng hay kể Thanh Lan nghe bằng một giọng rất nhẫn nhục, hiền hậu, nhớ về chị thật nhiều. Xin mời các bạn khám phá thêm về góc khuất tâm hồn của một nữ nghệ sỹ đất thần kinh, xứ Huế mộng mơ.
THANH LAN , Quận Cam , tháng 4 năm 2022

Hà Thanh

*Cả lòng Boston hướng về chị
Từ nguồn ơn thiêng Sông Hương Núi Ngự
Chị Hà ơi!*

*Chuông ngân theo chân chị
Xin chị hãy ra đi bình an
Thật nhẹ nhàng, như làn khói
Mây sẽ đưa chị về*

*Về phía có bên kia chân trời tự do
Nơi không vương đau thương
Nơi không còn những giọt lệ rơi
Từng buổi chiều thương, chiều nhớ
Hương tóc thơm môi người
Và, thánh giá tục lụy ai mang
Cho đời để lại
Chị yên nghỉ!*

Cảm ơn chị, vẫn ở đó Núi Ngự Sông Hương.

Nhất Chi Vũ

Hà Thanh Mất Rồi Trong Ngày Đầu Năm – Thơ Trần Văn Lệ

Hà Thanh mất rồi trong ngày đầu năm...
Hèn chi mù sương buồn như mưa dầm...
Hèn chi bạn mới một ly bảo uống,
mình cứ cầm hoài cái ly, không nâng...

Hà Thanh không còn, trang Kinh cứ mở,
rồi lật hoài thôi, buồn bao nhiêu trang?
Hà Thanh dễ thương lời mềm giọng Huế,
người đi không nỡ, đêm tàn phải đi...

Hà Thanh lê thê chiều mưa biên giới,
bao nhiêu người buồn, con mắt cảm thông.
Hà Thanh mệnh mông bưng khuôn mặt
sáng,
sáng hơn trăng Rằm. Vậy mà xa xăm...

Hà Thanh Boston và Hà Thanh Huế,
bao nhiêu sông lệ chảy tràn tháng Giêng...
Không ai nói quên Hà Thanh ngày cũ. Hà
Thanh yếu điệu, Hà Thanh thướt tha.
Hà Thanh như hoa nở hoài thơm ngát...

*Hà Thanh Đà Lạt ghé chùa Linh Phong,
bây giờ vẫn nhớ mưa ngang qua rừng.
Rừng thông vi vu và Hà Thanh hát...
Ngày xưa Đà Lạt, Hà Thanh rất xinh Hà
Thanh rất xinh...*

Không phải thỉnh linh ngày Hà Thanh mất.
Lời lời của Phật Sắc tức thị Không...
Những tiếng đau lòng nói ra không kịp
bởi vòng chuyển tiếp của bánh Nhân Luân.

Thương quá Hà Thanh...

NHỚ HÀ THANH

Vô ra qua cửa Diêm Phù
Cùng chung nhịp mỗ công phu một thời
Thương người biển nghiệp chơi vơi
Tiếc làn hơi mỏng gió lơi cạn nguồn
Hà giang sanh tử cuốn tuôn
Thanh âm lưu lại dáng ước đáy lòng
Tâm thành quyện khói hương xông
Tú hoa lỏi rể sen hồng đỡ chân.

TƯỜNG VY

Tiến chị Hà Thanh

Chị đi, để lại đường xưa những
Phù phiếm bu danh của thế trần
Những mảnh hồn tàn theo lá rụng
Những đời nghiêng ngửa đứng phân vân

Chị đi, để lại thương cùng nhớ
Trên những vầng tang trắng nhớ thương
Trên những ưu tư bề bạn cũ
Tiến người chân nặng bước vương vương

Chị về bên đó, về bên đó
Còn gió tang thương, nắng hân thù ?
Vòng dây oan nghiệt còn thắt siết
Hay đường mây nhẹ bước nhàn du ?

Chị về bên đó, bên này biết
Lòng còn thương mãi một dòng Hương
Vẫn đợi mùa ve, hoa phượng nở
Như thuở chung nhau một phố phường

Chị vào Cục Lạc hồn thanh thản
Bỏ lại trần gian xác nặng nề
Tay ai chắm lệ mừng tiến chị
Giã từ cõi tạm để về quê

Trang Châu

Chị Hà Thanh cắt bánh sinh nhật lần cuối cùng!

Tiến chị Hà Thanh

Minh Châu Tâm Diệu Trí (Boston 01/5/2014)

Cuộc đời như một giấc mơ,
 Dòng đời cõi tạm, bến mơ xa rồi.
 Chị ơi giấc ngủ tuyệt vời,
 Đã giúp chị rũ cuộc đời trần gian.
 Tấm thân tứ đại đã tàn,
 Giờ đây chị đã an nhiên thành thói.
 Chị em đôi ngả xa vời,
 Còn đâu những buổi nói cười bên nhau.
 Còn đâu tu học, kinh cầu,
 Cùng nhau dùng bữa cơm giàu rau dưa,
 Còn đâu buổi đón và đưa,

Chư Tăng, Ni chúng sớm trưa đi cùng.
 Còn đâu dáng chị thong dong,
 Lời ca đằm ấm cúng đường chư Tăng.
 Quanh đây dáng chị thân thương,
 Vẫn còn quyến luyến như hương khói mờ.
 Em đang tiến chị, sang bờ,
 Lời kinh cầu(quy) nguyện mọi người cầu xin.
 Cầu hương linh chị siêu sinh,
 Tây Phương Tịnh Độ đăng trình siêu thăng.
 Em đang tiến chị, chị ơi !!
 "Nam Mô tiếp dẫn Đạo Sư A Di Đà Phật ."

Nguồn: <http://chuaviethamboston.com/>

Hà Thanh, Chim Hoàng Oanh Đất Thần Kinh

Tác giả: **Vương Trùng Dương**

Có một loài chim khi cất tiếng hót thánh thót vang vọng giữa trời mây sông nước, không gian như lắng đọng để hoà nhập trong âm điệu du dương: Hoàng Oanh. Mang âm hưởng đó, có tiếng ca ngọt ngào, truyền cảm như làn gió nhẹ, như tiếng reo của thủy dương, như tơ vương giăng mắc, như sương khói lững lờ, như lời tình tự giữa trăng thanh, như ru ta vào cõi mộng mơ, diu ta lạc bước vào đất thần kinh với hoàng thành cung điện, với đèn đài lăng tẩm, với sông nước hữu tình, với nhạc điệu trầm bổng, thướt tha: Hà Thanh.

Sinh trưởng ở Liễu Cốc Hạ, Hương Trà, lớn lên bên dòng Bến Ngự đường Huyện Trần Công Chúa, Trần Thị Lục Hà sinh ra trong gia đình gia giáo có mười anh chị em, theo học Trường Nữ Trung học Đồng Khánh. Là một Phật tử thuần thành, thuở nhỏ đã được quy y với Đức Tăng thống Thích Tịnh Khiết.

Lục Hà thích hát từ thuở mới cắp sách đến trường, dần dà năng khiếu về ca hát được thể hiện qua chương trình “Tiếng Nói Học Sinh Quốc Học – Đồng Khánh” trên Đài phát thanh Huế.

Bước Đường Nghệ Thuật

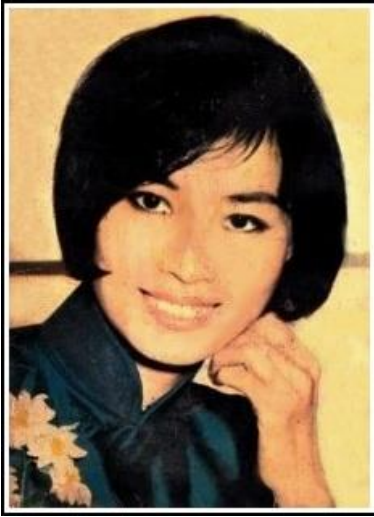
Năm 1955, trong cuộc tuyển lựa ca sĩ do Đài phát thanh Huế tổ chức, cô nữ sinh Lục Hà của Trường Đồng Khánh mới 16 tuổi tham dự với danh xưng Hà Thanh. Qua 6 nhạc phẩm rất khó hát được Hà Thanh trình diễn như Dòng Sông Xanh (Le Beau Danube Bleu) của J. Strauss, lời Việt của Phạm Duy, Nhạc Buồn (Tristesse) của Chopin, lời Việt của Anh Ngọc, Đêm Tàn Bến Ngự & Ánh Mây Chiều của Dương Thiệu Tước, Được Mùa của Phạm Đình Chương, Gởi Gió Cho Mây Ngàn Bay của Đoàn Chuẩn – Từ Linh. Hà Thanh được Ban Giám Khảo chấm giải nhất với số điểm 19/20.

Tên tuổi Hà Thanh đã được giới yêu thích âm nhạc ái mộ với làn hơi trong sáng, êm ái, ngọt ngào, cao sang, mượt mà, bóng bẩy, tình tự quê hương, có nét độc đáo trong âm điệu đất Thần Kinh. Tuy yêu nghề nhưng chưa dần thân vào nghiệp, Hà Thanh vẫn tiếp tục con đường học vấn, chỉ hát ở Huế nhưng những ca khúc được trình bày đã vang xa khắp bốn phương trời qua làn sóng phát thanh của Đài phát thanh Huế, đánh dấu sự chờ đợi, hẹn hò của các trung tâm phát hành đĩa nhạc ở Thủ đô Sài Gòn.

Năm 1963, trong chuyến vào thăm Sài Gòn, Hà Thanh đã được các trung tâm đĩa nhạc Continental, Tân Thanh, Sóng Nhạc, Asia, Việt Nam mời thu thanh nhiều nhạc phẩm chọn lọc.

Năm 1965, Hà Thanh chính thức gia nhập trong môi sinh hoạt ca nhạc ở Sài Gòn. Từ đó, góp mặt với những tiếng hát hàng đầu như Thái Thanh, Mộc Lan, Kim Tước, Mai Hương, Lệ Thu, Minh Hiếu, Thanh Thủy... Vào giữa thập niên 60, tiếng hát Hà Thanh thường xuyên hiện diện trên các Đài phát thanh Sài Gòn, Quân Đội, Tự Do, trong các chương trình Đại nhạc hội... Thời gian kế tiếp, xuất hiện trên Đài Truyền hình, một giọng ca rất Huế, một hình ảnh rất thân quen

đã tạo dựng cho tên tuổi Hà Thanh với sắc thái đặc biệt gắn liền với nhiều bản tình ca in sâu vào tâm tư tình cảm tha nhân.

Vào cuối thập niên 50, Nguyễn Văn Đông cho ra mắt vài nhạc phẩm đầu tay như *Chiều Mưa Biên Giới*, *Sắc Hoa Mầu Nhớ*... Quái kiệt Trần Văn Trạch đã đưa ca khúc *Chiều Mưa Biên Giới* lên đỉnh trắng sao trong khung trời ca nhạc. Thập niên 1960, Nguyễn Văn Đông làm Giám đốc nghệ thuật trung tâm đĩa nhạc Continental, ca khúc *Chiều Mưa Biên Giới* qua tiếng hát Hà Thanh đã đưa người nghe lâng lâng tâm hồn, bay bổng “theo áng mây trôi chiều hoang, bầu trời xanh xanh, vàng trắng, cò về chiều tung bay phát phới...”. Và, hình ảnh biên giới với người đi khu chiến được khơi dậy trong lòng mọi người.

Từ đó, nhiều ca khúc của Nguyễn Văn Đông được Hà Thanh trình bày, qua gần 4 thập niên, vẫn là tiếng hoàng oanh ngân vang đầu núi. *Khúc Tình Ca Hàng Hàng Lốp Lốp*, *Hải Ngoại Thương Ca*, *Nhớ Một Chiều Xuân*... của Nguyễn Văn Đông, qua tiếng hát, vô hình chung trở nên bản quyền của Hà Thanh. Ở đó,

có khi như định mệnh, thời gian ở hải ngoại, Hà Thanh gắn liền với *Hải Ngoại Thương Ca*. Với ca khúc *Tiếng Xưa*, *Đêm Tàn Bến Ngự* của Dương Thiệu Tước, với *Tà Áo Tím*, *Thuở Ấy Yêu Em*, *Anh Đi Về Đâu* của Hoàng Nguyên, với *Chùa Hương* của Hoàng Quý, *Dứt Đường Tơ* của Văn Thủy và Dzoãn Mẫn với *Mối Tình Trương Chi* của Phạm Duy, và nhất là *Hẹn Một Ngày Về* của Lê Hữu Mục... được Hà Thanh trình bày, qua bao thập niên, vẫn là giọt sương long lanh, tiếng hót của loài chim quý trên đỉnh núi, lời tình tự ngát hương.

Nỗi Trôi Theo Dòng Đời

Trong văn giới, Mai Thảo đã một thời mê bóng dáng Hà Thanh. Vào thập niên 60, Mai Thảo trông coi tạp chí Kịch Ảnh nên có nhiều “quan hệ” trong giới ca nhạc. Lê Hà Nam trong bài viết về Mai Thảo đã đề cập:... “Vào cuối thập niên 50, đã từ Sài Gòn, một mình bay ra cố đô Huế; lững lững tới tận nhà người ca sĩ họ Lục (sau này trở thành danh ca dưới tên H.T). Đó là Mai Thảo, ông hoàng của Đêm Sài Gòn. Không chỉ đa số các khán giả không biết mà, ngay cả song thân của người ca sĩ họ Lục cũng kinh ngạc, ngỡ ngàng khi nghe Mai Thảo nói: “Tôi là Mai Thảo, từ Sài Gòn ra, chúng tôi thật sự muốn lấy L.H làm vợ...” Và, cũng ngay sau đó, song thân của người con gái họ Lục tự thấy rằng sẽ khó khăn cho họ biết là chừng nào, nếu có một chàng rể như... Mai Thảo”.

Hình như ca sĩ thường lập gia đình rất sớm, nhưng Hà Thanh lập gia đình vào tuổi tam thập nhị lập. Năm 1970 kết duyên với người hùng trong Binh chủng Thiết Giáp, Trung tá tá Bùi Thế Dung, Thiết đoàn trưởng. Năm 1972, Kim Huyền ra đời. Hiện nay, Kim Huyền nổi nghiệp cầm ca theo thân mẫu.

Hà Thanh cùng chồng sống bên nhau được bốn năm, biến cố tang thương, cách xa mười lăm năm, mang tiếng hát “bì thương” trang trải nơi hải ngoại.

Năm 1975, phu quân Hà Thanh vào chốn lao tù và trải qua 13 năm, Hà Thanh đã chay tịnh cầu an, thề nguyện. Năm 1984 Hà Thanh và đứa con duy nhất được gia đình bảo lãnh sang định cư tại miền Đông Hoa Kỳ. Năm 1990, vợ chồng được sum họp với nhau. Thế nhưng, theo dòng thời gian với bao nỗi trớ trêu của hệ lụy, bóng tối cuộc tình đổ xuống trong tuổi bóng xế của cuộc đời sau 2 năm gần gũi bên nhau.

Tuy là ca sĩ chuyên nghiệp nhưng hoàn cảnh đời sống hải ngoại đưa đẩy công việc không liên quan đến nghề nghiệp trong sinh hoạt văn nghệ. Nói như thi hào Nguyễn Du “Đã mang lấy nghiệp vào thân”, làm sao rời bỏ tiếng ca, giọng hát khi lòng còn tha thiết, vẫn còn trong sáng, ngọt ngào, nét độc đáo trong tiếng hát. Trong suốt thời gian vợ chồng xa cách, Hà Thanh rất ít xuất hiện trên sân khấu, con chim hoàng oanh ngậm ngùi im tiếng. Đã một thời nơi đất Thần Kinh, Hà Thanh được mệnh danh con chim hoa mi trong vòm trời ca nhạc.

Bước vào thập niên 90, thỉnh thoảng về thăm Little Saigon, Hà Thanh xuất hiện, trình làng tiếng ca trong vài cuốn CD. Ngoài những ca khúc được hát chung với vài ca sĩ thành danh, tiếng hát Hà Thanh với CD khởi đầu Hải Ngoại Thương Ca, và CD kế tiếp Chiều Mưa Biên Giới, gồm hai mươi ca khúc quen thuộc, vang danh. Những ca khúc này đã một thời tạo dựng tên tuổi Hà Thanh nổi tiếng trong kiếp cầm ca. Và, ngược lại, đôi khi còn là của riêng bởi giọng ca đặc biệt ngọt ngào, thướt tha, mềm mại như lụa đào, như dáng liễu nhẹ nhàng tung bay trong làn gió nhẹ.

Ở đây, gặp lại những tình khúc một thời luyến nhớ từ Chiều Mưa Biên Giới. Mấy Dặm Sơn Khê, Nhớ Một Chiều Xuân, Hải Ngoại Thương Ca, Khúc Tình Ca hàng Hàng Lốp Lốp của Nguyễn Văn Đông đến Thiên Thai của Văn Cao, Chiều Vàng của Nguyễn Văn Khánh, Nỗi Niềm của Tuấn Khanh, Tiếng Xưa của Dương Thiệu Tước, Tôi Đi Giữa Hoàng Hôn của Văn Phụng.

CD Sầu Mộng gồm mười nhạc phẩm được chọn lọc của Phạm Vũ như Hương Bay, Sầu Mộng, Mây Mùa Thu... tuy không được ái mộ nhiều nhưng cũng là món quà đóng góp trong vườn hoa nghệ thuật hải ngoại.

CD Ngát Hương Đàm gồm 12 ca khúc mang màu sắc Phật Giáo, ngợi ca đức tin, lòng yêu thương, huyền nhiệm cao cả giữa đạo và đời. Là Phật Tử, Hà Thanh thường đi trình diễn trong dịp lễ của Phật Giáo như công quả thệ nguyện. CD Nhàn Dưng Cưu Khổ được tiếp nối sau CD về đạo ca mà Hà Thanh ôm ấp trong tâm tưởng.

Kết

Hà Thanh được hầu hết mọi người ái mộ từ nhân cách của người ca sĩ đến giọng ca được trải dài trong gần nửa thế kỷ. Bước vào thiên niên kỷ mới, Hà Thanh bước sang tuổi lục tuần. Hà Thanh còn giữ được giọng ca truyền cảm, điêu luyện để đóng góp vào dòng sinh hoạt ca nhạc hải ngoại, Hà Thanh thực hiện tiếng ca của con chim hoàng oanh để được lưu truyền, nếu

không, phơi phai theo thời gian, mỗi chuỗi giây đưa ta về miền cát bụi... rồi một ngày nào đó, không còn tác phẩm cho đời, ngậm ngùi tiếc nuối. Trước kia, Hà Thanh không xuất hiện ở vũ trường, vào đầu thập niên 70 Hà Thanh xuất hiện với lý do đặc biệt vì không nhận thù lao.

Hà Thanh, một giọng ca bay bổng, lầy lùng, tiếng hát đã chinh phục hàng triệu trái tim trên làn sóng điện, và, một cuộc sống trầm lặng, mộ đạo, hiểu thảo bên thân mẫu vào tuổi cữu tuần. Tiếng hát Hà Thanh cao vút, luyến láy rất nhuần nhuyễn khơi dậy những mạch nguồn của nhớ nhung, của một thời yêu thương với khung trời vẫn vương bao kỷ niệm, của hương xưa, của thuở chiến chinh, của trời mây non nước... tất cả mang theo hình ảnh thân thương của bóng dáng quê hương. Tiếng hát Hà Thanh như cuốn hút người nghe thả hồn về quá khứ, thả mình trong tĩnh lặng, trong nỗi xa xăm bị đánh mất, mịt mù thức mây... được vỗ về, bày tỏ, an ủi cho nhau bởi âm điệu ngọt ngào du dương.

Vương Trùng Dương

*****

Từ trái: Hà Thanh, Mai Hương, Thanh Thúy, Lê Văn Thiện đang thu âm cho “Phật Ca 1”

🎵 **Hương từ lan xa** (Trường Khánh), qua tiếng hát Hà Thanh & Mai Hương, hòa âm: Lê Văn Thiện (Trích từ CD “Phật Ca 1, Tiếng chuông Chùa”, phát hành vào khoảng 1985)

— Nguồn: website của ca sĩ Thanh Thúy

HÀ THANH TIẾNG HÁT CỦA DÒNG SÔNG XANH

tác giả: **Trần Kiêm Đoàn**

Gọi tên hoa súng: LỤC HÀ

Gọi thôn LIỄU HẠ: quê nhà bên sông

Gọi TRẦN KIÊM: họ sắc... không

Gọi HÀ THANH: tiếng hát dòng Hương Giang

Có hai gã Trần Kiêm lang bạt xa quê gặp nhau bên trời Tây cùng nói về một nhân vật. Thi sĩ Kiêm Thêm nói về “mụ O” và tôi nói về “bà Chị” nghệ sĩ của mình là ca sĩ Hà Thanh bằng một mẫu “sơ yếu lý lịch” hợp soạn hòa âm rất chơn chất và... nên thơ như thế đó.

Thuở nhỏ ở làng Liễu Hạ, tôi thường lên mặt hãnh diện khi cuối tuần ngồi quanh cái “Ra-dô” ở làng với bọn nhóc tí trong xóm nghe chương trình ca nhạc của ban Việt Thanh [1] ở đài phát thanh Huế, mà trong đó, Hà Thanh, bà chị họ của tôi, là ca sĩ... hát hay nhất. Nhóm bình luận gia âm nhạc chân đất làng tôi từ sáp nhỏ cho đến người lớn chẳng biết có mang hội chứng “trái ấu” [2] hay không nhưng ai cũng xuýt xoa khen giọng hát Hà Thanh thuở đó là “hay nhưt xứ.”

Làng Liễu Hạ và họ Trần nhà tôi – có lẽ luôn cả Huế – hầu hết là những rặng thông già kẻ sĩ không lớn kịp với mùa Xuân nghệ sĩ đang lên. Đó là hiện tượng nghịch lý rằng, ai cũng mến mộ giọng hát của Hà Thanh, nhưng lại ái ngại khi một cô nữ sinh xinh đẹp xứ Huế, ái nữ của một gia đình nho phong “êm đềm trướng rủ màn che” trở thành ca sĩ. Nhất là dòng họ Trần Kiêm chúng tôi có bác Trần Kiêm Phổ làm trưởng tộc thì lại càng quan tâm nhiều hơn. Bác “Trợ Phổ”, thân phụ của chị Hà Thanh, với dung mạo uy nghi, thường cầm cân nẩy mực cho cả dòng họ, nay lại cho phép chị Hà đi hát công khai trên đài phát thanh, thì quả là một cuộc “đại cách mạng” trong quan niệm truyền thống còn mang nhiều định kiến của đất lề quê thói rất Huế đương thời.

Ngày đó, khu nhà vườn cổ kính ở mé này nhánh sông Hương nối liền với sông An Cựu nắng đục mưa trong; ngó qua mé bên tê sông là trường Pellerin vẫn thường được giới nam nhi Huế rông và Huế “bậu” — bắt chước Lan Đình gọi là “Vườn Thúy Hạnh”[2*] — vì một nhà mà có nhiều hơn cả “ngũ long công chúa”, đều mang tên chữ có bộ thảo và rất chi là... tường Đông ong bướm đi về mặc ai: Tố Cẩn, Hà Thanh, Phương Thảo, Liên Như, Thúy Vy, Bạch Lan, Hoàng Mai.

Đời nghệ sĩ của Hà Thanh bắt đầu từ năm 1953, lần đầu đài Phát Thanh Huế mở một cuộc tuyển lựa ca sĩ với quy mô lớn. Anh Trần Kiêm Tịnh biết cô em gái mình có giọng hát hay quá nên đã dắt em đi thi. Điều kiện ghi danh dự thi là phải từ 15 tuổi trở lên. Ngày đó, Lục Hà, cô nữ sinh áo trắng nón bài thơ Huế mới 14 tuổi, nên phải “kiếm thêm một tuổi trời cho” nữa mới đủ tuổi dự thi và kết quả đứng đầu cuộc thi. Tuy ông cụ thân sinh chị Hà Thanh là người theo

Tây học với tinh thần cởi mở phương Tây, nhưng “phương Tây Huế” thuở đó cũng vẫn còn trong mấu mực nho phong. Nhạc sĩ Ngô Ganh là giám đốc đài phát thanh Huế đương thời, phải dùng uy tín của mình đến nhà năn nỉ, rằng: “Học hành thì đưa nào học chẳng được, nhưng còn cái tài của cháu Hà Thanh là một tài năng độc đáo, có giá trị trong cả nước Việt Nam. Nếu không cho đi hát thì tài năng sẽ bị mai một đi, uổng lắm.” Ông cụ nghe lời mình giải hợp lý nên cho đi hát ở đài phát thanh mà thôi, không hát ở phòng trà hay sân khấu. Từ đó, tiếng hát Hà Thanh đã vọng ra xa hơn bên ngoài ràoậu Vườn Thúy Hạnh.

Người ta vừa thưởng thức giọng hát thanh thoát, mượt mà (uỷên thanh) như tiếng sông Hương đang lên của Hà Thanh; nhưng đồng thời cũng vừa quan sát nàng ca sĩ xứ Huế đó như một hiện tượng.

Hình 6 chị em.

Từ trái sang phải : Hà Thanh, Tố Cần, Thanh Nga, Lệ Quỳ, Từ Chi, Phương Thảo

Nói về giọng hát thiên phú của Hà Thanh đã có rất nhiều văn nhân, thi sĩ, nhạc sĩ... nhiệt thành khen tặng. Một vị thầy âm nhạc của tôi ở trường Hàm Nghi Huế là nhạc sĩ Văn Giảng (cũng ký tên là Thông Đạt, tác giả Ai Về Sông Tương...) đã cho rằng, Hà Thanh là một ca sĩ tiêu biểu của Huế. Chị có một giọng hát thanh tao, quý phái với mức thể hiện cường độ và trường độ âm thanh vừa vặn, diễn cảm tuyệt vời. Đặc biệt là những luyến láy mềm mại rất có hồn và gợi cảm trong tiếng ca.

Luyện láy mà không làm điệu tới mức uốn lượn quanh co thành ra làm dáng trình diễn là nét độc đáo nhất trong tiếng ca Hà Thanh.

Nhân dáng, điệu bộ trình diễn và phong cách sinh hoạt đời thường cũng như trong hội diễn vẫn bị xem là một “đại nghiệp dĩ” của người ca sĩ. Nếu như nói theo Đào Uyển Minh, nhà phê bình nghệ thuật Đài Loan khi nhận định về Quỳnh Dao, thì phong thái của một nghệ sĩ là “sự biểu hiện cụ thể của một chuỗi phản ứng tâm lý có điều kiện khi tài năng thiên phú đối mặt và tương tác với trình độ giáo dục, hoàn cảnh xã hội và xu hướng nghệ thuật của thời đại” [3] thì quan niệm này có vẻ sát hợp với Hà Thanh. Chị sinh ra và lớn lên ở Huế. Huế được người đời nhớ nhung và yêu thương không chỉ vì Huế đẹp, Huế thơ mà còn vì Huế là vùng đất của nhiều tai trời ách nước; chịu nhiều oan khiên và đổ vỡ tan tác từ thuở công chúa Huyền Trân đổi mình cho Huế, áo xiêm phiêu bạt về Chiêm quốc. Cho nên, hầu như tất cả nghệ sĩ xứ Huế đều không có sự biểu hiện táo bạo, võ bờ, chinh phục để cuốn hút khách thưởng ngoạn qua dáng vẻ bên ngoài. Đây cũng là cảm nhận của Thu Bồn, một nhà thơ xứ Quảng: “... sông chảy vào lòng nên Huế rất sâu.”

Nhà thơ Nhất Tuấn, tác giả “Chuyện Chúng Mình” vang tiếng một thời, nói về Hà Thanh như sau: “Tôi có dịp gặp Hà Thanh khi làm quản đốc đài Phát Thanh Quân Đội (1968) tại Sài Gòn. Hà Thanh lúc đó hát rất hay và xuất hiện thường xuyên trên các đài VOF, Mẹ Việt Nam, đài Sài Gòn, đài Quân Đội. Hà Thanh càng ngày càng nổi tiếng. So với những ngày còn ở Huế, sự giao thiệp của Hà Thanh có phần bạo dạn hơn đôi chút, nhưng vẫn còn dè dặt và giới hạn lắm. Thời này Hà Thanh hát nhiều bài của Nhất Tuấn do Phạm Duy, Đan Thọ, Hoàng Lan phổ nhạc. Đặc biệt là Hà Thanh hát rất nổi tiếng những nhạc phẩm của Nguyễn Văn Đông và nhạc tiền chiến của Đoàn Chuẩn, Từ Linh. Bài nào Hà Thanh hát lên cũng làm người nghe rung động vì khi hát nàng để hết tâm hồn vào lời thơ, ý nhạc của tác giả muốn gửi gắm trong bài. Hà Thanh như ‘nhập’ vào bài hát để diễn tả, để làm toát lên giọng Huế rất dễ thương.” [4] Tác giả Chuyện Chúng Mình mô tả Hà Thanh: “Dáng người thanh tú, cao cao, nụ cười vui tươi luôn nở trên môi với nét mặt rạng rỡ. Tính nết Hà Thanh nhu mì, hiền dịu, khác biệt trong giới nghệ sĩ.” [5]

Và nhà thơ Tôn Nữ Hỷ Khương đã “phong Huế” cho Hà Thanh, rằng: “Dáng nhỏ nhắn, thanh thoát, dịu hiền, khiêm tốn; tuy tươi mát, thân tình nhưng cũng rất e dè và chừng mực của Hà Thanh là nét tiêu biểu cho con người và phong thái của ‘vùng đất khó’... Huế.” [6]

Những góc nhìn và cách nhìn có thể khác nhau về một Hà Thanh ca sĩ, nhưng hình ảnh và nhận định về một Hà Thanh hiện thực vẫn là chung nhất. Đó là một Hà Thanh mà về hình tượng cũng như về phong cách sinh hoạt và trình diễn văn nghệ rất tiêu biểu cho “tính Huế” đã ăn sâu trong từng nỗi niềm nhớ Huế: Sâu lắng, nồng nàn, trang trọng, tài hoa.

Chị Hà Thanh sang Mỹ năm 1984. Có những cây cầu đã gãy trong chiến tranh và những mối tình gãy đổ sau cuộc chiến. Trong cảnh “trải qua một cuộc bể dâu”, Hà Thanh tìm về với thiền học, thiền định và thiền ca. Những bản nhạc Thiền do Hà Thanh hát hoặc vừa phổ nhạc thơ thiền, vừa ca mang âm hưởng thâm trầm, gợi cảm mà gần gũi của nước “sông An Cựu nắng đục mưa trong” và sự lắng đọng thấm vào lòng người của hồi chuông Thiền Mục. Những khi buồn nhất và lắng lòng chiêm nghiệm từng vọng âm suy tưởng từ tâm mình, tôi lại thích nghe thiền ca do Hà Thanh hát. Giọng hát đậm đà còn mang cái gốc thanh âm giọng Huế của chị làm cho người nghe có cảm tưởng như đang nghe những lời tự tình của Huế. Nghe Hà Thanh hát thiền ca, người ta bỗng quên đi sự hiện hữu của thời gian đã làm cho đời phôi pha và quên luôn khoảng cách thời gian làm nên tuổi tác của chị. Một cảm giác thanh tân, tươi mát và lắng đọng đầy ấp lòng người chợt đến, chợt đi hay thấm đượm vào trong cảm xúc.

Khán giả ái mộ Hà Thanh liên tưởng đến nguồn Thiền đang tưới tắm bản chất nghệ sĩ của chị khi chị xuất hiện gần đây trong các cuộc trình diễn và thu băng gây quỹ từ thiện, cũng như trong các chương trình nhạc hội Asia, Paris by Night với dáng vẻ trẻ trung, tươi mát như cả mấy mươi năm về trước. Trong thế giới ca sĩ trẻ đang lên, Hà Thanh không bị chiếc cầu thế hệ ngăn cách; trái lại, chị đã làm cho khán giả ái mộ cảm động và thưởng thức giọng hát vẫn trong ngần, quý phái của chị trên nẻo về gần “thất thập cổ lai hy.”

Hà Thanh có một chỗ đứng riêng trong lịch sử tân nhạc Việt Nam và một vị trí độc sáng trong lòng người yêu nhạc xứ Huế.

Nửa thế kỷ, những dòng sông xanh vẫn luân lưu chảy. Tiếng hát vượt thời gian của Hà Thanh vẫn còn xanh mát như tên chị, như những dòng sông xanh mà muôn đời con nước vẫn đang về, đang tới. Và, nói thêm bằng những nét chấm phá thi vị như một nhà thơ nào đó, “...có một chút gì rất Huế, rất thương... Có một chút gì rất Huế trang đài...” trong tiếng hát Hà Thanh.

Trần Kiêm Đoàn

[1] *Ban Việt Thanh do nhạc sĩ Văn Giảng – cũng là Thông Đạt tác giả Ai Về Sông Tương – thành lập và điều khiển; chuyên trình diễn tân nhạc tại đài phát thanh Huế.*

[2]” *Khi thương trái ấu cũng tròn, khi ghét trái bồ hòn cũng méo”. Tục ngữ dân gian [2*] Lan Đình. Uyển Thanh. Văn Mới; 3 -1958:*

“Soi bóng bên tề Vườn Thúy Hạnh

Tương tư rêu phủ mái Bình Linh”

[3] *Quỳnh Dao Văn Lục. Đào Uyển Minh. Trung Văn; Taiwan, 2001*

[4] *Nhattuan-TCM [5] Tdd – Footnote # 4*

[6] *Tôn Nữ Hỷ Khương. VN, 2006*

“Tiếng Hát Hoa Đào” Vừa Rụng

Tác giả: **Hoàng Lan Chi**

“Tiếng hát hoa đào” là mỹ từ mà Hoàng Lan Chi tặng cho ca sĩ Hà Thanh. Hoa đào tượng trưng cho mùa xuân với vẻ đẹp nồng ấm, ngọt ngào, thanh thoát. Tiếng hát Hà là như thế. Không cao quá mà vẫn có cái lồng lộng của một cánh đào trước gió. Không quá nồng nàn quyến rũ mà có cái dịu dàng đầm thắm của một cánh hoa phớt hồng.

Năm 2006, tôi thực hiện chương trình Hà Thanh-Nguyễn Văn Đông. Trong ấy, tôi nói về Hà Thanh, người được coi như hát những bản nhạc tiêu biểu của Nguyễn Văn Đông thành công nhất như Mấy Dặm Sơn Khê, Khúc Tình Ca Hàng Hàng Lốp Lốp, Hải Ngoại Thương Ca. Tôi chỉ nói về giọng nhạc lính ấy và tôi để Nguyễn Văn Đông trái tâm tình. Tôi không hề phỏng vấn Hà.

Ngày ấy là một mùa đông của Virginia. Tuyết phủ trắng xóa trên những con đường dốc quanh co, tôi nghe Nguyễn Văn Đông kể về ngày tháng cũ với một giọng Nam trầm buồn. Giọng kể ấy nhuốm buồn hơn vì nhạc sĩ đang ở cách tôi cả nửa vòng trái đất. Ông vẫn đang ở tại quê nhà, nơi từng là thủ đô của một miền Nam tự do. Còn tôi thì đang trú ngụ cũng thủ đô nhưng lại là thủ đô của một cương quốc thế giới, một quốc gia đã song hành cùng vận mạng với Việt Nam trong suốt chiều dài lịch sử hai mươi năm. Nhạc sĩ kể về Hà Thanh với mỗi duyên văn nghệ. Ông biết Hà Thanh qua nhạc sĩ Mạnh Phát. Ông khen tặng Hà có những nốt luyến láy mà theo ông “rất truyền cảm, rất mỹ thuật làm nhạc phẩm của ông thăng hoa cả về giai điệu lẫn lời ca”. Điều mà Nguyễn Văn Đông chia sẻ ấy thì hẳn là giới thường ngoạn của thập niên 60-70 đều tỏ. Về Mái Nhà Xưa và Hải Ngoại Thương Ca là hai nhạc phẩm đã được Hà Thanh luyến láy những nốt không ai trình bày được như thế và như vậy giai điệu của nhạc phẩm đã trở thành độc đáo.

Chương trình được nhiều khen tặng và nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông vui bất ngát khi tôi chuyển cho ông những lời ấy. Những người của một Sài Gòn thuở nào, từng khoác chiến y hay chỉ dính líu một phần nhỏ nhoi, cũng không thể nào quên những nốt nhạc của Chiều Mưa Biên Giới, của Mấy Dặm Sơn Khê, của Khúc Tình Ca Hàng Hàng Lốp Lốp. Một tầng lớp khác thì không thể nào quên Nhớ Một Chiều Xuân, Phiên Gác Đêm Xuân, Thầm Kín...

Tôi không nhắc gì đến ca sĩ. Tôi yêu tiếng hát Hà nhưng lúc ấy tôi chưa nghĩ đến Hà.

Rồi tình cờ ai đó viết mail “Chương trình nay hay quá mà không cho Hà Thanh biết thiệt là uổng”. Một chút xao động trong tôi. Ừ nhỉ, người đã chấp cánh cho những nhạc phẩm lính mệnh mông ấy, lẽ nào không được biết?

Thế là tôi đi tìm Hà.

Tôi gọi cho chị vào năm 2007, hơn một năm sau của chương trình. Hà Thanh bất ngờ nhưng rồi mừng rỡ. Chị ríu rít như chim “Trời ơi, Hoàng Lan Chi, chị đi tìm em hoài. Chị về Cali và nghe mấy người có cả Nhất Tuấn hỏi chị là nghe chương trình phát thanh của em chưa!”. Sau đó tôi mail cho nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông báo tin hai chị em chúng tôi “tám” cả hơn một giờ. Nguyễn Văn Đông trả lời “Nghe cô đã liên lạc được cô Hà Thanh, nói chuyện vui vẻ, tôi mừng lắm. Nhưng hai bên nói chuyện lâu một tiếng rưỡi đồng hồ thì tôi lo ngại lắm. Tôi lo cô Hà Thanh xúi cô xuống tóc vào chùa thì còn gì Hoàng Lan Chi nữa. Tôi có bằng chứng là cô Hà Thanh đã gửi tặng tôi nhiều CD Kinh Phật, khuyến khích đi tu. Nhưng tôi đức mỏng, phận bạc nên Phật chưa đồng ý”. Sau đó khi tôi “mét” Hà là anh Đông lo lắng chị dụ dỗ Hoàng Lan Chi đi tu, Hà Thanh chỉ bật cười. Một năm sau tôi thực hiện một chương trình phát thanh khác.

Hà Thanh [chia sẻ tâm tình](#) của chị khi hát lại Mấy Dặm Sơn Khê ở hải ngoại

Tôi thích trò chuyện với Hà Thanh dù rằng giọng Huế hơi khó nghe với tôi. Điều thích đó là chị rất hồn nhiên, đùa nghịch líu lo như trẻ thơ. Có lần tôi trêu chị “Trên Asia, thấy chị đoan trang nghiêm chỉnh quá vậy? Bên ngoài chị đâu có thế?” Hà bật cười. Chị kể cho tôi nghe thuở xưa chị chơi với Trịnh Công Sơn thế nào. Chị bảo ngày đó có “tam Ba” chơi với nhau rất thân là Ba Hà, Ba Hải, Ba Sơn cùng nhau nghịch ngợm viết giấy thẻ không ai lập gia đình cả! Tờ giấy đó Ba Sơn tức Trịnh Công Sơn giữ! Chị còn kể một điều làm tôi cười ngặt nghẽo. Đó là có một nhạc phẩm ngộ nghĩnh lắm lắm, một tác phẩm học trò từ thuở xa xưa của nhạc sĩ Lê Văn Tú. Chị còn nhớ lõm bõm lời và tôi cười thú vị khi nghe chị hát. Mấy hôm sau tôi nghịch ngợm gọi sang Úc cho nhạc sĩ Lê Văn Tú và nổi “three calling” với Hà Thanh. Chị cứ một điều Tú hai điều chị làm tôi buồn cười. Lý do, trong đầu tôi là một Hà Thanh trẻ trung, mặt kia là một giáo sư đại học Lê Văn Tú già dặn. Vì thế tôi không thể nào vẽ trong đầu một Hà Thanh như vai vế chị của GS Tú.

Một lần khác, chị vừa nói chuyện với tôi vừa chuẩn bị ăn chiều. Tôi hỏi hôm nay ăn gì. Hà Thanh cười rất hồn nhiên “Ăn mì nì ngon lắm. Hoàng Lan Chi há miệng ra, chị Hà đút cho một miếng, hì”. “Rồi há miệng ra chưa!”.

Có lần tôi la lên là tại sao làm mất số phone của tôi hoài, Hà Thanh rất ngoan “Thôi bây giờ để chị Hà ghi số của Hoàng Lan Chi lên cánh cửa hỉ. Vậy là không mất”. Quả là lần sau đó thấy chị gọi được cho tôi. Hà Thanh bệnh đã khá lâu nhưng chị không cho tôi biết. Một lần qua Lê Hữu, tôi được tin chị mới vào bệnh viện. Tôi gọi cho chị, lúc đó là cuối năm 2012 thì phải. Lúc đó chị mới cho hay chị bị ung thư máu và bác sĩ không thay tuỷ vì đã ngoài sáu mươi. Hà Thanh vẫn lạc quan. Có vẻ chị sùng đạo Phật, ăn chay trường đã lâu nên sinh tử là chuyện không ảnh hưởng nặng nề với chị. Tôi báo tin cho anh Nguyễn Văn Đông thôi vì Hà không muốn ai biết. Anh chỉ lặng lẽ cầu nguyện cho chị.

Tháng Ba năm 2013, sau khi nói chuyện với Hà, tôi viết “Hà Thanh, tiếng hát hoa đào”. Tôi không cho ai biết đó là chương trình tôi viết riêng để tặng Hà Thanh vì tôi biết rồi chị sẽ ra đi. Vương Trùng Dương xin phép đăng trên Báo Sài Gòn Nhỏ. Rồi Hà Thanh kể “Chị đi chùa, có mấy người gọi chị nói là thấy có báo viết về chị”. Tôi mail cho Vương Trùng Dương, nhờ anh nói toà soạn Sài Gòn Nhỏ gửi báo cho Hà. Hai tuần sau gọi lại, Hà bảo không nhận được. Tôi trách Vương Trùng Dương thì anh trả lời rằng anh đã nhờ toà soạn gửi chứ cá nhân anh không lo chuyện đó. Đến giờ này tôi cũng quên không hỏi VTD nữa nhưng chắc chị Hà không nhận được rồi.

Tháng Mười Một 2013, tôi linh cảm và tôi gửi bài Tiếng Hát Hoa Đào cho Bút Tre. Sau khi báo đăng, tôi nhấn chủ nhiệm Mộng Tuyền gửi cho Hà. Mộng Tuyền là một chủ báo dễ thương nhất trên đời. Mọi yêu cầu của cô Hoàng Lan Chi bao giờ cũng được Mộng Tuyền chu đáo. Chu đáo hơn cả yêu cầu. Hà Thanh nói với tôi “Chị nhận hai báo Bút Tre rồi. Có cả thiệp và một cái áo thun nữa. Báo đẹp lắm. Mà họ lấy đâu được mấy bức hình cũ đẹp hỉ”. Tôi nói “Em chỉ gửi cho Bút Tre một tấm thôi, còn họ tự tìm đấy”. “Nói dùm là chị Hà cảm ơn nhiều, tốt quá hỉ. Chị cho em gái chị một cuốn, còn chị giữ một cuốn”.

Tôi hài lòng. Ít ra, tiếng hát hoa đào ấy, người hát lòng lồng trời cao, không điệu đà, không điệu tiếng gì, người mà nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông đã ngậm ngùi “Con chim hoạ mi quý đã bỏ mình tôi cô đơn trên con đường nghệ thuật kể từ khi cô đi lấy chồng”, cũng xem được một bài viết về chị từ một người phụ nữ khác; một người phụ nữ yêu mến tiếng hát Hà với tất cả chân tình, viết về Hà với tất cả dấu yêu.

Sau đó, thỉnh thoảng tôi gọi coi tình hình sức khoẻ Hà Thanh ra sao. Có khi Hà báo tin lên ký chút đỉnh vì không ăn chay nữa do bác sĩ yêu cầu. Cách đây khoảng hơn hai tuần, tôi gọi. Hà Thanh mới từ bệnh viện về. Tuy mệt nhưng giọng chị vẫn reo vui. Chị nói có vẻ y học đầu hàng gì đó. Tôi im lặng không biết nói gì. Hà Thanh cười “Không sao. Sống chết là chuyện bình thường”. Tôi cũng không thích an ủi lẽ thường tình vì Hà Thanh là người ngoan đạo lắm. Tôi bảo “Hà hát mấy câu gì [Đến Tuổi Này](#) đi, em thích cái đó lắm”. Hà Thanh, có lẽ giống như nhiều ca sĩ khác, nghe đến hát là không biết mệt hay đau là gì. Hà líu lo hát ngay. Hát xong, Hà nói “Hoàng Lan Chi hát đi. Hát đi mới thuộc được”. Tôi chiều chị và hát đại. Nghe dở ẹt vì vốn dĩ hát dở mà lại chưa thuộc melody nên cứ ngang phè phè. Tôi bật cười khi nghe chính giọng mình “Thôi em hát không được đâu!” Hà dỗ dành “Thì cứ hát đi”. Lúc ấy, tôi không hiểu vì sao Hà có vẻ dỗ dành tôi thế. Hà có vẻ như muốn tôi phải thuộc giai điệu mấy câu thơ của Tôn Nữ Huyền Hương mà Hà “ché” thành nhạc! Sau vài lần thất bại, tôi nói “Để em thu âm Hà cho rồi. Em

sẽ nghe đi nghe lại thì sẽ thuộc điệu nhạc.” Hà ngoan ngoãn cúp điện thoại để tôi gọi lại sau khi mở Cool Edit. Laptop với win7 không fix với Cool Edit cũ này nên tôi không chỉnh được audio như trước kia. đành thu đại bằng cách mở speaker của cell phone. Đó là những âm thanh cuối cùng của Hà Thanh. Đó là những giai điệu nhạc do Hà chế ra từ thơ Tôn Nữ Hỷ Khương. Đó là lần cuối tôi nghe Hà nói.

Tôi mừng Một của tết tây 2014, tôi nhận mail từ Ns Nguyễn Văn Đông “*Anh vừa nhận được Phone của TQB ở Cali, báo tin cô Hà Thanh vừa qua đời vì bệnh ung thư máu cách đây 2 tiếng đồng hồ. TQB đề nghị anh viết về Hà Thanh. Anh viết gì nổi bây giờ nên anh vào Blog HLC, chép bài viết năm xưa “Hà Thanh với nhạc sĩ NVĐ” gửi cho TQB rồi. Ở Việt Nam bây giờ là 11 giờ sáng ngày 2/1/2014. Anh Đông*”.

Nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông - 2014

Tôi không bắt ngờ vì biết trước nhưng lòng vẫn trĩu nặng. Trước đó, ngày 7 tháng 12/ 2013, tôi viết “Hai người tôi muốn gặp bây giờ”. Trong đó tôi ám chỉ nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông và ca sĩ Hà Thanh. Hà Thanh đã không bao giờ gặp mặt tôi. Hai chị em như hai người tình net. Tuần trước một ông anh rề mết và một ông anh viết “Nước mắt nào cho đủ để tiễn nhau đây”. Đường như với Hà, tôi cũng vậy. Cũng đường như khi người ta yêu quá thì nước mắt không hề chảy. Từ hôm qua đến giờ, tôi chưa hề nhỏ lệ cho Hà Thanh. Tiếng hát hoa đào của tôi vừa rụng. Cánh hoa tung trong gió ngàn và có lẽ vì thế không cần đến giọt lệ Hoàng Lan Chi.

Hoàng Lan Chi – Cali ngày 2 tháng 1, 2014

Hà Thanh, Đóa Hương Ca Xanh Ngát

Tác giả: **Trịnh Thanh Thủy** – January 4, 2014

Tin cô từ trần lan ra ngày một xa. Ngày đầu năm mới, sự ra đi của nữ danh ca Hà Thanh như một làn gió thoảng với thế hệ những người không biết đến giọng hát cô. Tuy nhiên với các thính giả mến mộ, nó như một cơn mưa tuyết, bông nõn, rơi nhẹ, nhưng thấm lạnh từ từ.

Báo chí và giới truyền thông trong và ngoài nước đều nhắc nhở tới cô như một mắt mát lớn của làng ca nhạc. Những người đã từng tiếp xúc, làm việc và sinh hoạt chung với cô đều chia sẻ những cảm xúc chân thật vừa thương yêu vừa mến phục lại có phần kính ngưỡng. Tiếng hát của cô từng được khen tặng như tiếng hót một con oanh ca hàng đầu xứ Huế hay tiếng hát vượt thời gian trong một CD của Paris By Night mấy năm gần đây.

Với tôi, chỉ qua một lần tiếp xúc, tôi thấy cô như một đóa hoa xanh ngát hương thơm.

Tôi gặp cô trong một lần cô bay về Cali để hát thiện nguyện cho một buổi lễ Phật Đản được tổ chức rất lớn ở Orange County cách đây vài năm. Cô đến nhà chúng tôi trò chuyện và đàn hát rất tương đắc. Nhìn cô ôm đàn say sưa hát, tôi thấy âm nhạc hình như trở nốt đen, trắng trong máu, trong tim cô. Cô hát tự nhiên, nhẹ nhàng và thanh thoát hết như dáng dấp và con người. Tôi rất thích lối luyến láy của cô và phải thú nhận một điều, tôi học và cũng bắt chước lối luyến láy của cô khi hát. Cô và chúng tôi hát Đạo Ca. Chúng tôi tập bài “Chân Nguyên”, một bài hát mà cô hát rất đạt và hay của Trúc Tâm. (Vài ngày sau tôi có gặp tác giả và cùng cô trò chuyện ở chùa TQ do ni sư Chơn Đạo trụ trì). Cô dạy tôi hát hai ba bài Đạo Ca do cô sáng tác. Những ca từ trong sáng, âm điệu nhẹ nhàng, lưu chảy, nói về Phật Đạo và hình ảnh ngoan hiền của người con gái đi lễ chùa.

Ngày hôm sau chúng tôi cùng cô dự lễ Phật Đản và cô lên sân khấu hát. (Tôi cũng gặp ca sĩ Phương Dung ở đây). Cô mặc một chiếc áo dài có vẽ hoa sen. Cô dịu dàng, thanh thoát, trang nhã và trẻ hơn bao giờ. Cô hát Đạo ca đẹp và cao quý như cô sinh ra để hát Đạo ca vậy. Ca từ phát huy lễ nghĩa của con người để tu thân, âm nhạc phả vào không gian cái khí thiêng của cỏ cây vạn vật. Giọng hát từ đáy lòng của cô như gió chuyên chở làn hương ca vô tận của đạo đức đến khắp phương trời.

Những năm sau 1984, cô bắt đầu bước vào Đạo Ca như một lẽ tự nhiên của người con Phật. Tôi không ngạc nhiên khi sự nghiệp ca hát của cô nghiêng về khúc rẽ đó vì tôi cũng cảm nhận được niềm hạnh phúc khi mình hát Phật ca. Kinh Phật rất khó học và hiểu. Nó khó với tôi không những vì ý nghĩa thâm sâu mà còn gây trắc trở lớn vì ngôn từ Việt pha Hán, Phạn, thành ra rất khó nhớ. Tuy nhiên âm nhạc mang âm điệu, ca từ lập đi lập lại, sự sắp xếp cung bậc cao thấp, luyến láy, khiến óc con người dễ cảm nhận và nhớ nhanh hơn. Giọng hát Hà Thanh rất riêng, không lẫn vào đâu được, trong và cao nên cô có thể bay bổng ở những nốt cao và đáp xuống dễ dàng ở những nốt thấp trong âm vực một bài hát. Do đó cô hát Đạo Ca thật hợp và tuyệt. Một người bạn bảo tôi, giọng cô “sang, quý phái”, tôi không ngờ cái chất “noble” nó cũng đọng được trong giọng hát. Phải chăng giọng hát và con người thường đi đôi với nhau? Hay là nét thanh tân, khuê các của đất thành nội cổ kính đã ấp ủ, nuôi nấng người nữ sinh Đồng Khánh để hun đúc, làm nên một giọng ca vương giả đất Thần Kinh.

Trong lần tiếp xúc với nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông ở Việt Nam, tôi có đàm đạo với chú về âm vực và ca từ của những sáng tác chú đã viết trong những thập niên trước 1975. Chú nói Thái Thanh có âm vực tốt, hát được những bài có nốt cao như “Mấy dặm sơn khê” của chú rất tuyệt vời. Hà Thanh cũng vậy, Cô hát dễ dàng những bài hát có âm vực rộng của chú viết. Nhìn chú trân trọng lấy chiếc máy hát cũ mở cho tôi nghe những ca khúc Hà Thanh hát nhạc xưa của chú, tôi biết chú trân quý Hà Thanh biết dường nào. Tuy không còn gặp lại cô sau ngày cô qua Mỹ, nhưng chú vẫn dõi theo âm ba tiếng hát ngọt ngào của con hoạ mi xứ Huế.

Nhìn lại những bông hoa tinh thần tuyệt sắc là những bài Phật ca mà Hà Thanh đã hát, tôi thấy được cô hát Thiền Ca rất nhiều. Ngoài những CD như : Ngát hương đàm – Phật Ca, Duy Cường hòa âm (1999) và Nhàn dương cứu khổ – Phật Ca, Trầm Tử Thiêng hòa âm(2003) còn rất nhiều bài hát được lưu hành trên các website Phật giáo, you tube, hay những trang nhà cá nhân . Tôi thích nhất là bài “Chân Nguyên”, còn những bài rất xuất sắc khác mà khi cô hát tôi cảm được chất thiền lưu chảy trong người cô như “Thích Ca Mâu Ni Phật”, “Lạy Phật chứng tri lòng con”, “Kết hoa dâng cúng Phật đài”...v.v..

Hôm nay cô đã thanh thản đi về nơi tít tắp Chân Nguyên nào đó không còn những phiền muộn, đau đớn của kiếp người nhưng tiếng hát cô vẫn hoài vang vọng. Tôi có nghe về một thứ hương hoa thơm ngược gió của những người đức hạnh. Tôi không dám xét đoán hay đưa đến một kết luận vội vã nào về cô. Nhưng tôi biết chắc đoá hoa hương sắc Hà Thanh mãi thơm, mãi xanh ngát trong lòng những người mến mộ.

Trịnh Thanh Thủy

Nhạc Phẩm [“Chân Nguyên”](#) – tác giả Trúc Tâm, Hà Thanh trình bày

**Ôi tiếng cười như trẻ thơ ban trưa tắt lịm
khi chiều 1 tháng 1- 2014 hay tin ca sĩ Hà Thanh mất**

*Sao lại vậy. tôi mới cười tươi như trẻ thơ khi trưa
rồi khi trời vừa tối xuống hay tin chị mất. ngày đầu
tiên của năm 2014 [1]. thì ra có khi nụ cười là nước mắt.*

*Chị Hà Thanh ơi. Trần Thị Lục Hà ơi. lâu rồi không gặp chị
những hôm chị ghé qua Virginia hát ở chùa Hoa Nghiêm
nhớ buổi cơm chay ngày giỗ anh Võ Đình, chị Trần Thị Lai Hồng
mời ở chùa Giác Hoàng trên Hoa Thịnh Đốn, chị kéo tôi ngồi
bên chị, nói xin lỗi Cường. hồi đó nhận bức tranh Biển Nhớ
Trịnh Công Sơn và Cường đem tặng. lúc nhà ở đường Huyền Trân Công Chúa.
khúc sông Bến Ngự. trước mặt trường Pellerin. nơi một thời Hàn Mặc Tử học
mà cứ chê hoài tranh chị lạ rứa. cái cổ chị mô mà dài. thời tôi mê Modigliani...*

*Chị Hà Thanh ơi, nhận e-mail chị Lai Hồng fw cho biết tin
mà sao lòng tôi chùng xuống. chiều nay tuyết lại rơi trắng xóa.
chiều nay chị đang nằm ở bệnh viện nào ở Boston để chờ khâu liệm
có Sư Cô Giới Châu và các Sư Cô Huế Lâm hộ niệm
cho tôi chấp hai bàn tay tôi niệm với. đêm nay đã là ngày 2 tháng 1.*

*Năm Mô Đại Từ Đại Bi Quán Thế Âm Bồ Tát Cứu Khổ Cứu Nạn.
tôi cứ lâm râm niệm hoài niệm mãi. nhiều người cùng niệm cho chị
chị ngủ yên thanh thoát nghe chị Hà Thanh. tôi vừa tin cho Bửu Ý
ở Huế hay. một thời biết bao là kỷ niệm. một thời Huế như mơ.
mơ theo tiếng hát Hà Thanh trên Đài Phát Thanh Huế. Chiều mưa
biên giới anh đi về đâu ... nhớ Nguyễn Văn Đông*

*và những chiều Sơn ghé lên đàn cho chị hát Ướt Mi...
tôi vừa lục tìm tấm hình polaroid đã vừa nửa thế kỷ
và nhớ những ngày anh Mai Thảo ra Huế tìm thăm chị
cả Bùi Giáng cũng có câu thơ gì kêu Hà Thanh hay lắm...*

*ôi ánh nến. sẽ nhiều ánh nến lấm sười ảm quan tài chị
chị ngủ yên. như Sơn ngủ yên. như Việt Dzũng vừa ngủ yên.*

Virginia, Jan. 2, 2014

Đình Cường

Tưởng nhớ Chị Hà Thanh

hạt mưa long lanh

rơi

tiếng cười

tiếng khóc

tiếng thờ dài
tiếng ấm trong
tiếng Huế êm

một thời qua bên
Hương giang khuấy nước đò đưa

có giọng hát Hà Thanh trên bãi cỏ xanh

sân trường Đồng Khánh

lũ học trò áo trắng chạy chân, bỏ guốc

tụi bây ơi mau đi coi chị ấy hát
mưa, nắng ru vào nhau

nụ non nũng nịu môi hồng

hương cau nhoe trắng dạ lan áp úng
mắt trong chưa biết buồn mà ướt mi

tóc xanh lộng gió chiều tím hoài thương nhớ
tiếng hạc từng mây tiếng suối lưng chừng

mùa xuân ôm mùa đông

bay qua Trường Tiền, Vỹ Dạ, Kim Long

mơ hồ trái thơm non xôi nếp ngọt

lời tâm tức Phật

ngọc lan thơm tinh khiết

lá chuối lá cau đông đưa,

tiếng mẹ ru, tiếng em cười, tiếng chị à ơ

đường mía lau đượm mùi thơ đại
bồng dưng

mưa ngắn mưa dài mưa mãi

ướt áo thời hong tóc...

Giây phút nghe chị hát

Đồng Khánh trong tôi hệt hăng một cung
đàn

giai điệu thanh xuân, âm vang hiện hữu đời
người, ánh đèn phim trường

một thời “demain il sera trop tard” ngày mai
e muộn rồi

gầy đi một gam màu

tôi thấy trong tôi
gầy guộc tôi, một mảnh
chúng mình thời xưa ấy

hao đi tiếng vọng mơ màng
echo
tiếng hát

Hà Thanh

*Muenchen 2/01/2014,
Thái Kim Lan*

HÀ THANH, HUẾ ĐẸP VÀ THƠ

Tác giả: **NHƯ HẢO**

“Chiều mưa biên giới...anh đi về đâu?” Chữ “biên” chậm lại, và chữ “giới” được Hà Thanh láy ngọt như mía lùi, thanh thoát trữ tình, hiện cư trú tại miền Đông Hoa Kỳ, tiếp tục nổi tiếng với các băng Nhạc Thiền, Nhạc Phật giáo. Mấy chục năm qua và bây giờ vẫn không thay đổi như tiếng cười dòn của Trần Thị Lục Hà, nơi sân trường Đồng Khánh – Huế năm xưa, đang khởi đầu cho một lần gặp gỡ:

– Nì, lâu quá Hà mới gặp lại Như Hảo.

– Thì sơ sơ năm 1986 trong ngày Đồng Khánh-Quốc Học ở Hoa Thịnh Đốn tui làm MC, o hát “Cô nữ sinh Đồng Khánh” và “Đêm tàn Bến Ngự” nhớ không?

– Ý thời gian qua mau, tui mình đã hai màu tóc. Nhớ ngày nào Hà vô Sài Gòn thanh cho các đĩa hát Sóng Nhạc của ông Nguyễn Tất Oanh, Việt Nam của chị Sáu Liên, Continental của Nguyễn Văn Đông bọn mình hay gọi là cụ Đông và Tân Thanh của ai quên rồi? À mà dạo đó chỉ có đĩa nhựa microsillon là quý rồi hí!

– Đó là khoảng năm 1963 phải không Hà?

– Ủ ờ đúng rồi. Hà còn nhớ bìa của đĩa hát thường in hình ca sĩ, ở Huế vô, Hà không biết diện chi mà có Như Hảo “làm tốt” dùm, ngó được ghê. Hà nhớ mãi tấm hình bên dàn hoa công chúa, màu tím mơ màng dễ thương ghê hí.

– Nì, khoảng năm 1965 là Hà vô Sài Gòn luôn để bắt đầu ca hát rầm rộ trên đài phát thanh, đài truyền hình và sau đó thì băng nhạc, đúng chưa?

– Đó thời gian tui mình gặp nhau thường xuyên hí.

– Mình có thắc mắc là lúc đó Hà không hề hát sân khấu hay phòng trà tại rằng rửa?

– Thứ nhất Hà ít thuộc lời ca, bài nhạc nào cũng biết, cũng hát được, nhưng thấy khó thuộc quá. Và lại Như Hảo cũng biết Huế mình lúc nớ còn khó, còn

chút thành kiến trong nghề ca hát.

– Ý Hà nói gia đình lúc đó không cho đi hát trước mặt công chúng phải không? Chỉ cho hát

trên đài phát thanh, đĩa hát hay băng nhựa mà thôi. Văn kỳ thanh không được kiến kỳ hình: Thiên hạ nghe giọng hát mà không chộ được người hát bằng xương bằng thịt.

– Hoàng Oanh hay Duy Trác lúc đó cũng rứa.

– Mình còn nhớ mời anh Duy Trác hát cho chương trình “Đêm Vô Tuyến” mãi mà không được, vì anh không chịu xuất hiện trên truyền hình.

– Hà nhớ lúc mới có truyền hình băng tần 9, thì Hà cũng được mời hát, thiệt lúc đó thấy dị ghê, mình không biết trang điểm sợ lên hình xấu, lúc hát thì tay không biết để mô nên rất ngại hát truyền hình.

– Nhưng về sau rồi cũng quen, mình thấy Hà hát cho nhiều ban nhạc trên truyền hình đó chớ.

– Ui chao! Ban mô cũng có hát hết, mệt hết sức mà cũng vui ghê!

– Đó là chuyện lúc Hà vô góp mặt với Sài Gòn, nhưng còn lúc trước thì cơn gió nào thổi Hà tới Đài phát thanh Huế để trở thành ca sĩ Hà Thanh?

– À năm Hà học đệ Nhất, Đài phát thanh Huế tổ chức tuyển lựa ca sĩ, Hà phải khai thêm tuổi để đi thi với người lớn. Thi ba lần Hà đều được giải nhất đó.

– Nhưng trước khi dự thi hát, Hà có hát ở mô? Văn nghệ gia đình Phật tử hay ở trường?

– Không, Hà chưa hát ở mô hết!

– Rứa mà dám cả gan khai thêm tuổi đi thi hát với người lớn.

– Lúc nớ Hà thường nghe Chương trình Nhi đồng của Đài phát thanh Pháp Á, có Yến Tuyết hát và Hà hát theo, anh của Hà nghe được, anh nói Hà hát hơn mấy cô bé trong ban nớ đó. Rứa là Hà bắt đầu lên tinh thần, hát suốt ngày, có khi chui đầu vô lu nước thử giọng xem mình ngân dài chừng nào... và echo vang ra làm sao.

– Thấy Hà thích hát như rứa, anh Tịnh là người khuyến khích Hà thi hát phải không?

– Đúng! Không những khuyến khích anh còn nhờ người bạn Trần Đình Thông tập cho Hà hát các bài “Áng mây chiều”, “Đêm tàn Bến Ngự” của Dương Thiệu Tước, “Dòng Sông Xanh” lời Việt của Phạm Duy, “Nhạc buồn” của Chopin, lời Việt của Anh Ngọc để thi hát.

– Mới tập hát Hà đã lựa những những bài khó như vậy mà đều chiếm giải nhất, cũng giỏi chớ hí?

– À mà lúc đó đã hát “Đêm tàn Bến Ngự”, kể tới bây giờ đến trình diễn tại Thung Lũng Hoa Vàng kỳ này; “Đêm tàn Bến Ngự” trong giọng hát của Hà là mấy mươi năm?

– Suýt soát bốn chục năm! Lúc Hà trúng giải Đài phát thanh Huế là thời Giám đốc Tổng Tắt Cảnh, tiếp theo là thầy Ngô Ganh, giáo sư nhạc của trường Đồng Khánh đó. Thật ra lúc đó Hà chưa hát cho Đài phát thanh Huế mà chỉ hát cho nhi đồng, học sinh trong Ban “Nắng Mới”. Có các anh chị như Ứng Sơn, Lê Gia Thắm, Nguyễn Văn, Anh Hòe và chị Nga của Hà nữa.

– Khi mô mới thực sự hát cho Đài phát thanh Huế?

– Mấy năm sau đó, Hà không còn nhớ rõ nữa. Có lẽ khoảng năm 1957-1958 chi đó... chỉ nhớ có hát với những anh Duy Khánh, Hồng Nhân, Thiện Nhân, chị Thanh Nhạn... Còn Hương Thủy, Hồng Nhạn hát trước Hà. Ban nhạc do anh Văn Giảng phụ trách. Chương trình nhạc thâu live nên có một hôm Hà bị một tai nạn nghề nghiệp. Hà đang hát thấy cái chi đó, tức cười quá, không nhìn được, bèn cười xòa. Không may cậu Cận nghe được chương trình hôm đó! Rứa là bị la một trận toi bời từ giám đốc đến trưởng ban nhạc, và dĩ nhiên cả thủ phạm này luôn.

– Và thủ phạm sợ quá... chạy vô Sài Gòn trốn luôn phải không?

– Chưa! Năm 1965 Hà mới dọn vô Sài Gòn... và gặp lại Như Hảo trong Ban “Tiếng Hát Hậu Phương” của anh Phạm Mạnh Cương, Đài Tiếng Nói Quân Đội đó... Còn Ban “Tiếng Hát Đồi Mười” của Nhật Trường, Ban “Dạ Hương” của Đỗ Thiều, Ban “Đàn Dây” của nhạc sĩ Anh Việt, tới Ban “Tiếng Tơ Đồng” của nhạc sĩ Hoàng Trọng, Ban “Tiếng Nhạc Tâm Tình” của ca sĩ Anh Ngọc. Hà với Mai Hương hầu như suốt ngày trên đài phát thanh, đài truyền hình, trung tâm ban nhạc. Quá sức hoạt động, đầu tắt mặt tối luôn. Hát đến nỗi khi nghe lại, không biết mình hát bài này lúc nào, ở ban nào? Như Hảo biết đó: Các trưởng ban thường đưa bài mới, đọc qua hát ngay, ra về chẳng còn nhớ nữa.

– Rồi Hà hát đầu tắt mặt tối như rứa tới năm 1975.

– Mô có! Tới năm 1970-1971 Hà nghỉ hát để lo cho gia đình và bé Kim Huyền.

– Tức Hà muốn làm mẹ hiền vợ đảm mà thôi hí.

– Bời rứa Hà không hề nghĩ là trở lại nghiệp cầm ca, vì một thời gian gián đoán khá dài, Hà thấy khó hát lại được như xưa.

-Thời gian gián đoán mà Hà nói là từ năm 1970-1971 đến năm nào?

– Hà qua Mỹ năm 1984, đến Boston do người em bảo lãnh. Phải sau một năm Hà mới thâu cuốn băng đầu tiên Hà hát lại sau 15 năm ngưng hát. Đó là băng “Những khúc tình ca xứ Huế”. Thiệt tình mà nói, Hà tưởng hư hết giọng, nhưng nhờ bạn bè khắp nơi mời hát quá, nên Hà cố gắng dợt giọng lại và lần xuất hiện đầu tiên trên sân khấu hải ngoại là lần hát cho Chương trình Quốc Học-Đồng Khánh tại Nam Cali... chủ đề “Nhớ Huế”...

– Và sau đó, lấy đà Hà hát sân khấu dài dài luôn hí? Nghĩ thật lạ! Những người ngày xưa trốn sân khấu kiểu Hà, qua bên này thì ngược.

– Đúng rứa! Lúc còn xuân xanh... gọi là còn tơ thì không dám lên sân khấu, chừ tơ đã vàng rồi lại xuất hiện sân khấu đều đều... rồi cả video nữa chứ! Như Hảo thấy ra rằng?

– Thiệt tình! Tụi mình bạn với nhau khó nói quá! Nhưng bằng chứng hiển nhiên là trong buổi nhạc thính phòng vừa qua, khán giả vỗ tay quá chừng và yêu cầu Hà hát thêm thì đủ hiểu rồi.

Và như rứa thì Hà có dự tính chi trong tương lai về ca hát, chẳng hạn cho thêm băng, CD chi nữa không?

– Hà xin cảm ơn lòng yêu mến của khán thính giả, đặc biệt là các vị ở Thung Lũng Hoa Vàng này. Hiện Hà đang sưu tầm để thu âm một băng nhạc đạo nữa. Cho đạo cho đời. Vì cuốn băng phát hành năm ngoái có tên “Ngát Hương Đàm” được các đạo hữu và Phật tử đón nhận rất nhiệt tình, nên Hà nghĩ có duyên với đạo ca.

– Vậy là Hà sắp sửa hát thêm một cuốn đạo ca nữa, còn có đời ca không?

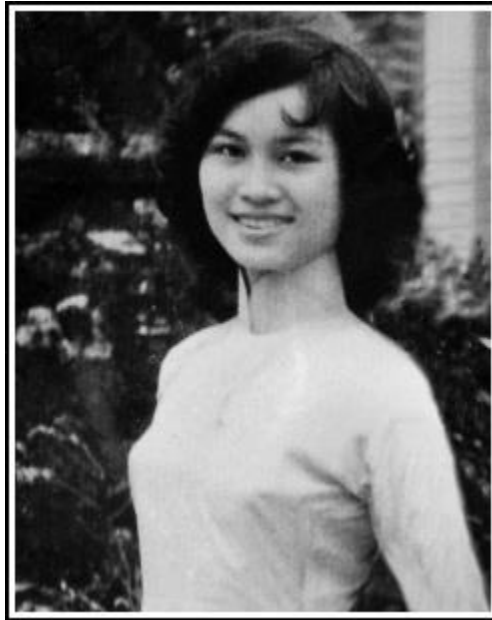
– Hà cũng muốn lắm nhưng chỉ thu âm lẽ tẻ chung với các ca sĩ khác, như trong băng “Trường Sơn” của Duy Khánh... Còn hát một mình dù sao Hà cũng sẽ thu một cuốn băng gọi là đời ca để đời cho mấy chục năm ca hát của Hà. À...mà không biết thính giả yêu nhạc có ủng hộ không nhỉ?

– Hà cứ cho phát hành là biết liền à. Còn chừ là câu hỏi chót, muốn trả lời hay không tùy ý hí: Về cuộc sống hiện nay của Hà?

– Hi hi...bật mí.

– Đồng ý. Sẽ có ngày bật mí thiệt đó nghe Hà. Cảm ơn và chúc Hà trở về Boston bình an. Mong nhiều lần gặp lại để còn được nghe tiếng hát của Huế đẹp và thơ – Hà Thanh.

Như Hào

Chào anh Phan Anh Dũng,

Tôi có một kỷ niệm đẹp về chị Hà Thanh. Xin vài dòng kể anh nghe: “ Cách đây 11 năm, tôi có dịp may gặp chị Hà Thanh tại nhà vợ chồng bác sĩ Nguyễn Nhuận-Lệ Vân ở ngoại ô phía bắc Paris. Hôm đó có cả nhạc sĩ Huế Lê Mộng Nguyên, tác giả bài nhạc “Trăng mờ bên suối”.Chị Hà Thanh thật là hiền hòa, nói năng nhỏ nhẹ và có vẻ như còn e lệ nữa trước đám khách – khoảng 30 người – tuy lúc đó chị đã 65 tuổi.

Một điều làm tôi chú ý và nhớ mãi là hôm đó, chị Hà Thanh cũng ngồi vào bàn tiệc nhưng chị xin chủ nhà dọn cho một đĩa cơm chay để chị dùng trước sự ngạc nhiên của tôi và của các bạn văn nghệ khác. Đến phần văn nghệ, chủ nhà và các bạn bè yêu cầu lắm, chị Hà Thanh mới từ từ ra đứng giữa phòng khách, ôm chiếc đàn guitare của thi sĩ Ngân Đoài tự đệm và trình bày bài “Trăng mờ bên suối”. Khán giả vỗ tay hoan hô yêu cầu chị hát thêm vài bài nữa, nhưng chị chỉ xin hát một bài thôi, đó là bài “Anh đến thăm em một chiều mưa” với tiếng đàn piano của anh Phạm Đăng. Sau đó, chị xin kiếu ra xe về Paris cùng một người em gái. Đó là lần đầu tiên và cũng là lần cuối cùng tôi may mắn được gặp danh ca khả ái Hà Thanh của hàng chục triệu khán thính giả miền Nam trước đây.

Tôi xin kèm theo đây một bản thư pháp do tôi viết tên Hà Thanh, một nén hương cho chị. Và cũng để tưởng nhớ đến một kỷ niệm đẹp và hạnh phúc trong đời tôi khi gặp danh ca Hà Thanh, tôi xin gửi theo đây tám hình chụp chung với chị cách đây đã 11 năm.

Vô cùng thương tiếc chị Hà Thanh!

Kính mến,

Văn tấn Phước (Paris, France)

Hà Thanh và một số nghệ sĩ ở Paris – 2002

***Họa sĩ Thanh Trí, Ni sư Chân Đạo, Ca sĩ Hà Thanh
Chùa Thiền Quang - 2010***

Hà Thanh & em gái Bạch Lan

Nhân dịp Tết Kỷ Dậu, tháng 2 năm 1969, Bộ Thông Tin Việt Nam Cộng Hòa đã cho thành lập một phái đoàn văn nghệ để đi lưu diễn, giao lưu văn hóa cũng như phục vụ cho kiều bào và du học sinh Việt Nam tại Âu Châu. Thành phần nghệ sĩ tham gia gồm các tên tuổi: Hà Thanh, Hoàng Oanh, ban AVT (tân nhạc), Phương Ánh (cải lương), cùng các nhạc sĩ: Hoàng Thi Thơ, Vĩnh Phan, Nguyễn Đình Nghĩa và Huỳnh Anh... Trong suốt chuyến đi, đoàn đã liên tục trình diễn tại 8 thành phố ở Pháp là: Paris, Lille, Bordeaux, Toulouse, Grenoble, Lyon, Dijon và Besançon; 2 thành phố ở Thụy Sĩ: Lausanne, Genève và Liège ở Bỉ.

🌸🌸🌸 Nhạc phẩm 🎵 [KHÚC TÌNH CA HÀNG HÀNG LỚP LỚP](#) của Nguyễn Văn Đông trong Video này được trích từ 1 buổi trình diễn trực tiếp tại Paris gồm các tiết mục: ♡ Ai Ra Xứ Huế - Hoàng Oanh ♡ Pari Có Gì Là Không Em - Hoàng Oanh ♡ Dòng Sông Xanh - Ban AVT ♡ Ba Bà Mẹ Chồng - Ban AVT ♡ Khúc Hát Ân Tình - Phương Ánh, Vân Sơn ♡ Nỗi Buồn Nửa Khuya - Phương Ánh ♡ Giọt Mưa Trên Lá - Hồ Tông Hạnh ♡ Phụng Vũ - Nguyễn Đình Nghĩa ♡ Hàng Hàng Lớp Lớp - Hà Thanh ♡ Đêm Tàn Bến Ngự - Hà Thanh.

Hà Thanh & Hoàng Oanh – Paris 1969

🎵 CÔ GÁI NỮ SINH ĐỒNG KHÁNH – Sáng tác: **Thu Hồ**

🎵 THƯƠNG VỀ XỨ HUẾ - Sáng tác: **Minh Kỳ** - Paris By Night 91

hà thanh hát lê trọng nguyên

- bến giang đầu 1963
- chim chiều không tổ 1964
- bến giang đầu 1970
- chiều bên giáo đường 1970

🎵 <https://www.youtube.com/watch?v=BQUh4QF3YE4>

Tuyển Tập Nhạc Phượng Linh (Nguyễn Văn Đông) | Hà Thanh hát:

🎵 <https://www.youtube.com/watch?v=TaqA4zpiHLc>

Nhạc Phật Dẫn –

Hà Thanh Truyền Cảm Giọng Ca Hương Thiện

🎵 <https://www.youtube.com/watch?v=HkyXm815eZl>

HÀ THANH - Tuyển Tập Những Ca Khúc Nhạc Xưa:

🎵 <https://www.youtube.com/watch?v=KtSdLdZ3eVw>

TƯỞNG NIỆM “HỌA MI XỨ HUẾ”
Danh ca HÀ THANH
TRẦN THỊ LỤC HÀ (1937-2014)

Xin vui lòng gởi thêm tài liệu và ý kiến xây dựng về Phan Anh Dũng:
dathphan1@gmail.com